



GÖTEBORGS UNIVERSITET  
HÖGSKOLAN FÖR DESIGN OCH KONSTHANTVERK

# THIS MAN REFUSED TO OPEN HIS EYES

Annika Wahlström

Examensarbete 30 högskolepoäng.

VT 2014

Konstnärligt masterprogram i Tillämpad konst och formgivning avancerad nivå  
med inriktning Textil – Kläder – Formgivning.

Konstnärlig masterexamen i konsthantverk med specialisering i Textil – Kläder  
– Formgivning.

Examinator: Pasi Välimaa

Opponent: Thomas Laurien

Opponent: Per Bornstein

## INNEHÅLL

Sammanfattning	2
Abstract	3
Inledning	3
Konstruktioner, konventioner och sömmar	4
Hur allt hänger ihop och vad som är möjligt att tänka	7
Meningarnas uppståndelse och det förvirrade normaltillståndet	8
Tidens gång och handlingens parallella utsträckningar - sida vid sida, steg för steg	10
Efterkonstruktioner och olika grader av galenskap	12
Den mänskliga blicken	14
Det som fortsätter utanför kanten	16
Det som rör sig inom	18
Det tråden tillför texten	19
Redovisningsgrader	21
Klasser och egenskaper	21
Ordning och oordning	22
Råmaterialet En selektiv avskrift av anteckningsböckerna	23

# THIS MAN REFUSED TO OPEN HIS EYES



## SAMMANFATTNING

Hur vi ordnar information påverkar hur vi ser på världen, och våra världsbilder påverkar i sin tur hur vi väljer att ordna information. Det, tillsammans med frågorna om man kan hantera information utan att ordna den, och om man kan leva i en ständig omformulering av sin världsuppfattning, var utgångspunkten för det här arbetet. Under processens fortskridande har fokus mer och mer hamnat på människans meningsskapande förmåga. Genom alltsammans löper broderiet.

Jag har länge varit intresserad av hur vi förstår världen och vilka strategier vi har för att göra vår verklighet begriplig. Vad vi väljer att se och vad vi väljer att tro på. Vilka berättelser vi ser som sanna och vilka som är just berättelser. Ett nyhetsinslag, en vetenskaplig artikel eller en karta tilldelar vi hög trovärdighet. Dessa format representerar verkligheten. Men de är också berättelser. Data är utvalda, ordnade och återgivna för att skapa en begriplig bild, för att vi ska kunna ta till oss informationen och foga in den i vår världsbild.

Vår upplevelse av tiden syns i kalendrar och tidslinjer. Även det linjära formatet i en bok speglar vår uppfattning av tiden som linjär. Vad händer med berättelsen och vår upplevelse av dess kronologi när den finns på en yta istället för på en linje?

Det är också intressant hur vi samlar in data, vad vi mäter, hur värdeskalen ser ut, vilka egenskaper hos tingen som betecknar dem.

Vi förstår världen genom att vår hjärna ordnar sinnesintrycken till begriplig information innan de når vårt medvetande. Sedan fortsätter vi tolka och göra kopplingar och förklara och återberätta världen alltmedan den pågår. Det tycks som att människorna är i en ständig kamp med den kaotiska och irrationella verkligheten för att göra den ordnad och förståelig. Och att det är det som är och blir meningen med livet.

Jag broderar klotformade kartor som består av tecken, text och olika förhållanden dem emellan. Kloten bildar förutsättningar för berättelser, men det är läsaren som skapar dem.

## ABSTRACT

The way we order information shapes how we view the world, and our worldview dictate the ways in which we order information. That was the starting point of this project. That and the questions: Can you handle information without structuring it, and is it possible to live with a constant redrafting of your worldview? During the process my focus has shifted toward the human capacity to create meaning. Running through all this is the embroidery.

For a long time I've been interested in how we understand our world and the strategies we develop to make it intelligible. What we choose to see and what we choose to believe. Which stories we regard as true and which are just stories.

News reports, scientific articles or maps have great credibility. They represent reality. But they are also narratives. Data is selected, structured and reproduced to shape a comprehensible picture. To allow us to absorb the information and incorporate it into our image of reality.

Our conception of time is visible in calendars and timelines, but also in the linear structure of a book. What happens to the narrative and our experience of its chronology when it unfolds on a surface instead of in a line?

The way we collect data, what we measure, and by which properties we recognize objects is also interesting.

We understand the world because our brain arranges the sensory input into comprehensible information before it reaches our consciousness. After that we continue to interpret and explain and depict the world as it happens. It appears we are in a continuous struggle with the chaotic and irrational to make it tidy and neat. And that which happens in the process is and becomes the meaning of life.

I embroider sphereshaped maps consisting of signs, text and their interrelationships. The spheres create the conditions for possible stories, but it is the reader that makes them up.

## INLEDNING

Det här arbetet består av två delar. Den ena är den materiella gestaltningen - kloten - och den andra är det immateriella tankenätet som på samma gång byggs in mot och ut från kloten. Som både är klotens förutsättning och följd. Den ena delen går att ta på, men är svår att förklara, den andra delen går att formulera men är svår att göra begriplig. I följande text försöker jag med hjälp av vad andra har skrivit och vad jag själv har gjort ge en bild av de fasta punkter och lösa samband som tillsammans bildar hela projektet. Jag väntade med att börja skriva så länge jag kunde för när tankarna väl har blivit fixerade i en formulering är det svårt att flytta om dem.

Once one has organized it in a particular way it changes the material.<sup>2</sup>

Texten följer en lös associationslinje som utgår från det praktiska arbetet och utvecklas i sidospår som följs av ytterligare tankekedjor innan den återvänder till det påtagliga. Kopplingarna kan kanske ibland tyckas långsökta, men det beror mer på min bristande förmåga att förklara än på bristande faktiska samband.

2

Mark Lombardi - Death Defying Acts of Art and Conspiracy. Dokumentär av Mareike Wegener. (2012)

## KONSTRUKTIONER, KONVENTIONER OCH SÖMMAR

Mätinstrument förväntas vara neutrala, men är inte det. De är skapade av människor med ett visst intresse av att få fram vissa uppgifter om ett visst föremål. Ett mått på en människas längd säger inte mer om den människan än just den siffran. Mätresultaten är bara intressanta om de placeras in i en värdeskala. Den här värdeskalan är en produkt av ett socialt sammanhang, en överenskommelse, precis som språket är en överenskommelse. Vi mäter och benämner och sorterar och bygger tillsammans en bild av världen som vi tar som verkligheten.

De fyra klot som jag ser som det fysiska resultatet av min undersökning består av tyg rakt igenom. Ett av dem har dessutom en sten inom sig. Att de har en viss tyngd, en viss stabilitet, är viktigt.

Ett huvud väger ungefär fem kilo. En planet i rymden har ingen tyngd i sig själv. Den har olika tyngder i förhållande till andra himlakroppar som utövar sin gravitation på planeten. Planeten har ingen vikt i sig själv heller. Den väger bara någonting i förhållande till olika måttssystem som människor använder sig av. Kloten är dock inte nödvändigtvis planeter.

Det som finns inuti kloten är förutom stenen gamla kläder och tyger. För att forma bollar har jag lindat mattor runt tygerna. Det minsta klotet (det gröna) består helt och hållet av ett nystan av trikåtråsar. Det nystanets yta var tillräckligt mjuk för att sy i direkt. Till de andra kloten använde jag vävda mattor vilket gjorde ytan hård. För att broderandet skulle vara möjligt fick jag därför lägga till ett lager av ett svampigt filttyg innan yttertyget syddes på.

Kloten är alltså uppbyggda från kärnan och utåt. Det vanliga när man ska sy bollar är att man gör konstruktionen av ytan eller skalet först och sedan fyller det med någonting. I början gjorde jag så. Jag klippte ut sex likadana kilar som jag sydde ihop på symaskin och fyllde med polyestervadd.



*Tyg omlindat med mattor*

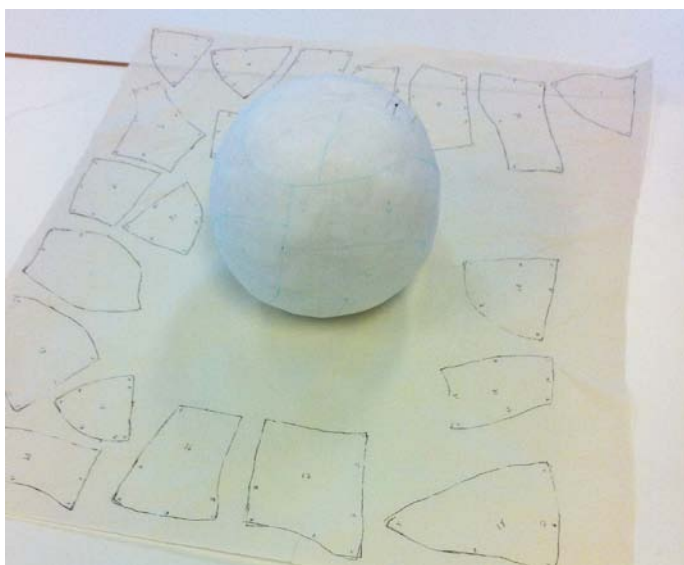


*Omslag av svampig filt*

Kilkonstruktionen liknar det sätt på vilket vi vanligtvis indelar ett jordklot. Sömmarna ger intryck av att det finns longituder och poler. Så ville jag inte ha det. Jag ville undvika alla möjligheter till orientering på ytan, undvika att placera ythändelserna i ett system, undvika bestämda riktningar.

När jag hade proppat in så mycket vadd som var möjligt, och med stor möda sytt ihop klotet var det fortfarande för mjukt och fluffigt, och framför allt för lätt. Varför det är viktigt att kloten är tunga och hårda är svårt att formulera och svårt att veta, men det kan ha att göra med en känsla av djup eller eftertryck. Ledtrådar till berättelser är sydda på ytan. Klotets tyngd är också ett tecken i berättelsen. Tyngden antyder att något finns inuti, att berättelsen kanske fortsätter inåt.

Ytan på det gröna klotet består av små bitar av bomull i olika färger och kvaliteter. Till de tre efterföljande kloten använde jag bara en sorts tyg och färg på varje. Småbitarna är påsydda direkt på matrasnystanet utan någon omfattande planering. De är placerade så att de bildar sammanhängande fält av grönt och blått. Där finns också en bit vitt. Jag tänkte på arktis. Klotets tillkomst föregicks av en stunds läsning av *Den vita jorden*<sup>3</sup>. Det är en bok som haft stor betydelse för många av mina projekt.



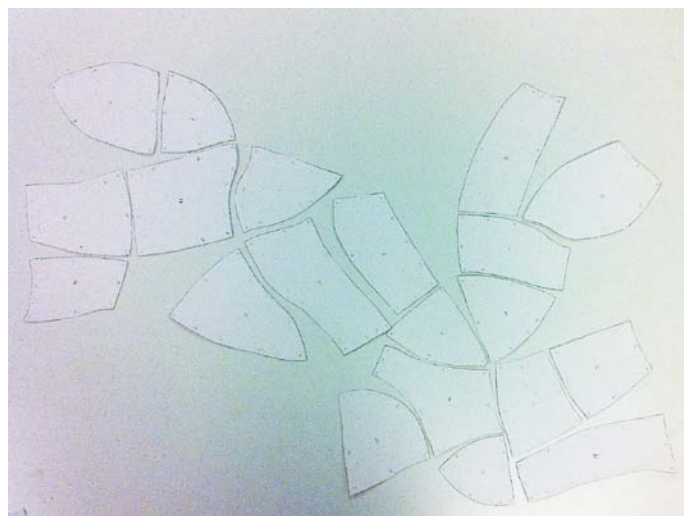
*Oregelbunden konstruktion*

THIS MAN REFUSED TO OPEN HIS EYES.

Jag kommer inte ihåg var jag hörde eller läste den meningen, men den blev utgångspunkten för berättandet på det lilla gröna klotet. Den meningen och ett inhägnat bottenlöst hål, eller möjligen en silo. Någoting med kärnavfall. Jag behöver inte veta exakt. Den vita arktisplätten fick bebyggelse och därmed annan betydelse, men i gengäld placerade jag ut en snöstorm.

Detta minsta klot är till följd av de många smålapparna fyllt av grova handsyddas sömmar. Till nästa klot provade jag att konstruera ett fodral med oregelbundna mönsterbitar (20 till antalet) och sy det på maskin. Jag hoppades därigenom kunna behålla sömmarna, men bara sy några av dem för hand från rätsidan. På det sättet skulle de finnas där men vara mindre påtagliga, mindre störande under broderiets gång. De synliga grova sömmarna är viktiga för att de antyder en delbarhet eller ofullständighet. Jag tänkte också att det skulle gå snabbt. Men det går aldrig snabbt.

Kloten som består av gamla kläder omnyttade av mattor blir alltid lite oregelbundna. Det kan skilja flera centimeter på omkretsen beroende på var man mäter. Det maskinsydda fodralet passade därför inte, men det var ändå inte helt bortkastat arbete. Jag förenklade och reducerade de tjugo mönsterbitarna till fem, och sydde sedan ihop dem för hand från rätsidan direkt på den filtklädda klotstommen.



*Mönsterbitarna så som de ska sys ihop.*

Jag ville inte använda samma mönster till nästa klot, men jag hade fått någon slags känsla för vad som fungerade så efter detta klippte jag mönsterbitar på frihand och sydde ihop som det föll sig. Det fungerade bra. Lakansväven är en aning elastisk på diagonalen och om man utnyttjar det på ett bra sätt kan även större bitar smita åt kring den runda formen. Med handsömnaden - till skillnad från maskinsömnad - behåller man kontrollen över tyget, och kan kompensera och anpassa allteftersom. Ett stygn i taget lämpar sig för gynnsamma snedsteg och givande sidospår.

Minst ett av kloten ville jag skulle vara vitt. Vitt som pappret som orienteringskartorna är tryckta på. Vitt är vanlig skog. Inget särskilt med den. Innan de andra tecknen finns finns vanlig skog. Mellan de andra tecknen finns vanlig skog. Ett vitt papper är den vanliga skogen. Skogsmassan, pappersmassan.

De andra kloten fick gärna ha någon färg, men jag visste inte riktigt vilken. Jag tittade på bilder på gamla kartor och glober. Det var gulnat papper, pergament, målat, tryckt. Land, hav, himmel. Vilken färg har land?

Utifrån mina gamla färgprover försökte jag få fram någonting som kunde vara både gammalt papper eller papp och sand, lera, jord, sten. Jag minns en känsla jag fick när jag läste *Konungarnas tillbedjan*<sup>4</sup>. Tre konungar vandrar var och en genom öknen ledda av en stjärna. Tecken eller märken visar sig för dem och försvinner sedan i sanden:

Öknen sjunger sina uråldriga sånger: mässar sina underrättelser från tidens början. Gamla tecken, gamla märken bildar gentagna, stundliga ord. Ett oupphörligt kväde, viskande, stormande, rytande, rusande över den torra, spruckna, fårade marken.

/.../

Stundals ser jag märkliga, säregna tecken inristade i öknens steniga murar. Hällarnas bristor och skårar danar sällsamma, gåtfulla skilderier, som framträngande ur den eviga stenen skönjs de en kort stund innan de suddas ut av vind och sand. Som flyktiga, bräckliga reliefer skymtar de ett ögonblick och svinner sedan i den vidsträckta slättens ändlösa tid.

Jag ville ha vatten också. Hemma hade jag en gammal flaska med lätt urtvättbar stämpelfärg för broderi, av fabrikat John Fröberg, Finspång. Här tog jag en risk. Jag visste av erfarenhet att den inte alls var lätt urtvättbar, men jag visste inget annat. Den kunde kanske vara giftig, den kunde kanske blekna bort, den kunde kanske ändra färg. Men vatten är inte blått annat än när ljusvågorna bryts på för ögat blå sätt.<sup>5</sup> Havet är lika ofta vitt, svart, grönt eller grått.



*Skog, land, vatten*



*Det ökenfärgade klotet*

4 Lotass, Lotta (2012). *Konungarnas tillbedjan*. Stockholm: Bonnier

5 Precis som himlen inte är blå. Hela Tina Carlssons avhandling cirklar kring himlens blåhet. Vi ska återkomma till den.



# HUR ALLT HÄNGER IHOP OCH VAD SOM ÄR MÖJLIGT ATT TÄNKA

Varför söker jag färger som motsvarar min bild av världen? Varför tänker jag automatiskt i land och vatten? Berättelserna jag vill konstruera behöver väl inte vara geografiskt baserade? Ytan behöver väl inte vara där mina fotsulor möter marken? Kan jag tänka på något annat sätt? Det är svårt att tänka för långt bortom det som är.

Det var först med skriftspråkets utveckling vi började kunna tänka abstrakt.<sup>6</sup> Tanken behöver vara materialiserad för att man ska kunna stå på den och se nästa möjliga tanke. Jag har hört att *René Descartes* brukade ligga kvar i sängen och tänka till långt in på eftermiddagen. Han blev arg om någon kom och störde i arbetet. Ett och annat tjänstefolk skakade nog på huvudet och undrade vad den där vetenskapen skulle tjäna till.

Hans uppfattning var att det gick att genom förnuftet och logiska slutledningar tänka ut hur världen var beskaffad. Jag arbetar också med att förstå hur världen är beskaffad, men jag måste varva tänkande med handlande. Jag kan läsa mig till en massa saker, men för att kunna ta nästa steg i tankekedjan måste jag materialisera någonting att tänka kring. Jag behöver placera saker framför mig och se hur de reagerar på varandra, och jag behöver placera mig själv bredvid. Jag förstår det som den "dialogiska situation" som *Tina Carlsson* talar om i sin avhandling *The sky is blue*<sup>7</sup>:

I the sky is blue har jag valt att använda mig av en metod som leder till att en dialogisk situation mellan de olika delarna i avhandlingen uppstår. Det motsvarar också det sätt som konst (oftast) förmedlar kunskap. Jag menar att denna metod är ett viktigt komplement till de inom det vetenskapliga fältet etablerade metoderna och istället för att anpassa den nya diskursen konstnärlig forskning efter dessa bör den värna om konstens egna metoder.

Jag tänker mig att det har att göra med *Sara Edenheims* tankar som jag förklarar närmare nedan. På samma sätt som det inte går att använda en källa historiskt korrekt, går det inte att förutse ett händelseförlopp i verkligheten

utifrån resultaten i ett experiment utfört under optimala förhållanden, eller logiskt sluta sig till hur en process kommer utvecklas. I verkligheten är inga händelser isolerade.

Descartes tänkande hade stor betydelse för utvecklingen av det som kom att bli den moderna vetenskapen. Uppfattningen om vetenskapen som något objektivt och sant kanske inte längre finns hos forskare och vetenskapspersoner, men vetenskapligt bevisad fakta har ändå högre trovärdighet än något annat. Om vetenskapen bevisar att Higgsbosonen finns eller förklarar att allt består av atomer så kan jag godta det utan att se det eller förstå det. Jag litar blint på vetenskapen, den är bortom min kontroll och jag har ingen anledning att ifrågasätta den. Men den löser inte mina problem. Den ger mig inte de svar jag vill ha. Jag förstår fortfarande inte vad jag gör här och varför. Så i min vardag fortsätter jag att dra slutsatser och hitta tecken och samband som bekräftar det jag redan tror mig veta. Jag är en val som simmar i en ocean som är verkligheten och ständigt silar jag data som plankton genom mina barder och det som smakar äter jag upp, resten driver vidare. På det viset formas min bild av världen genom vilka data jag väljer att ta in och processa. Den data jag valt ut ordnar jag så att sambanden verkar logiska och helhetsbilden blir någorlunda harmonisk. Där finns förstås tomrum och motsägelser, men de är till förvånande hög grad möjliga att ha överseende med. Med ny inkommande data reformerar jag min verklighetsbild, men data som riskerar att fullständigt revolutionera bilden förkastar jag direkt. Det blir för jobbigt att ändra sin världsbild så fort den inte stämmer med "verkligheten".

I det medeltida Italien fanns en mjölnare som berättade för den som ville lyssna att människor och djur skapats genom en process precis som den när maskar uppkommer i en ruttande ost.<sup>8</sup> Inkquisitionen höll naturligtvis inte med, utan såg allt som inte var kyrkans version av skapelseberättelsen som irrläror. Den mänskliga historien är full av irrläror. Varje kultur och tid har sin egen förklaring till hur allting började och hur det nu ligger till.

6 Människan och maskinen: Logik och mystik. Sändes i Sveriges radio P1 8 mars 2013.

7 Carlsson, Tina (2011). *The sky is blue*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011

8 Ginzburg, Carlo (1983). *Osten och maskarna: en 1500-talsmjölnares tankar om skapelsen*. 1. uppl. Stockholm: Ordfront

## MENINGARNAS UPPSTÅNDELSE OCH DET FÖRVIRRADE NORMALTILLSTÅNDET

Hur det nu var blev det fyra massiva tygklot klädda i lakansväv. Det minsta grönt, blått, vitt. Det största landfärgat. Samt ett vitt och ett blått i mellanstorlekar. Tråden jag använder är vävgarn av bomull i grovleken 24/2. I början sydde jag även med 16/2, men linjerna blev då för tjocka.

Det blå klotet har en sten inuti. Jag började ytbroderiet med att placera ut mörkblå fyllda prickar. Som de områden av alldeles runda sjöar och sumpmarker som finns bland annat i Norra Kazakstan och som man kan se med *Google Earth*. Att tänka sig aktiviteten som pågår oändligt sakta och som pågått oändligt länge på vår planet och som format olika sjöar, sumpmarker, bergskedjor, kratrar, vattendrag, klippformationer och annat kan lätta lite på ångesten över vår egen arts destruktivitet. Om man sedan tillsammans med *Georg Henrik von Wright* tänker på universum och evigheten kan man börja andas ännu lite lugnare.

Engång skall med säkerhet människan som art upphöra att finnas; om det sker efter några hundra tusen år eller ett par sekler, är i det kosmiska perspektivet en pipa snus.<sup>12</sup>

Medan vi nu ändå finns här i en tidpunkt i evigheten sysselsätter vi oss med att konstruera meningar och godtagbara förklaringar till vår existens.

De blå prickarna var från början sjöar. Efter dem tillkom en vit bergskedja. Undan för undan läggs hus, stigar, träd, floder och ord till och under tiden ändras berättelsen. Möjliga händelseförlopp begränsas, men är fortfarande oändliga och blir mer och mer detaljerade. *Lotta Lotass* skriver i en essä från 1998 om allt det jag vill förklara här. Den är tillsammans med en massa andra av hennes texter nyutgiven i en samlingsvolym kallad *Varia*.<sup>13</sup> Just den här artikeln handlar om begreppet entropi. Men den handlar också om läsaren.

*Foucault* beskriver i *The order of things*<sup>9</sup> en förmodern världsbild, ett magiskt system, som föregick naturvetenskapen. Det var uppbyggt kring similitudes; analogier, sympatier, antipatier och andra kopplingar som kunde avläsas på tingens yttre. Världen var ett spel mellan similitudernas krafter och de fyra elementen; ett sjudande system av samband. Tingen var försedda med tecken som gud hade placerat där för människorna att avkoda. Den tidens vetenskapsmän, magikerna, arbetade med att samla och katalogisera dessa tecken och similituder och låta dem komma till användning. Ett exempel på den här magivetenskapen är valnöten som hade en koppling till hjärnan genom likhet, och en skada på kraniet kunde därför behandlas med valnötsskal.

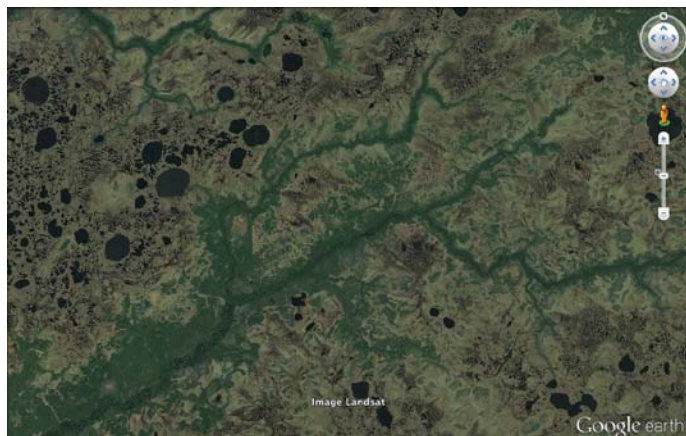
Även språket lydde under dessa krafter:

Words group syllables together, and syllables letters, because there are virtues placed in individual letters that draw them towards each other or keep them apart, exactly as the marks found in nature also repel or attract one another.<sup>10</sup>

Orden var direkt kopplade till tingen, eller i alla fall hade de varit det innan debaclet i Babel. Världen var alltså text. Det var ingen skillnad på det sedda och det lästa, egna erfarenheter och mytologiska historier. Allt var samma text, samma berättelse om världen, och hade samma relevans.

Också i encyklopedier ordnades texter enligt dessa lagar. Alfabetisk ordning började inte användas förrän senare, istället försökte man...

... reconstitute the very order of the universe by the way in which words are linked together and arranged in space.<sup>11</sup>



Runda sjöar

9 Foucault, Michel (2002[1970]). *The order of things: an archaeology of the human sciences*. London: Routledge  
10 Ibid., s. 39  
11 Ibid., s. 42

12 Wright, Georg Henrik von (1988). *Vetenskapen och förnuftet: ett försök till orientering*. [Ny utg.] Stockholm: MånPocket s. 151  
13 Lotass, Lotta (2014). *Varia*. Stockholm: Bonnier

Entropi är måttet på energins otillgänglighet. Mängden energi i världen är konstant men den blir hela tiden mindre tillgänglig, entropin ökar. Entropi kan sägas vara ett mått på oordning. Oordningen ökar ständigt. Det hela kommer sluta i en fullständig utjämning av alla temperaturskillnader: universums värme-död. Entropi används även inom informationsteorin. Där är den ett mått på mängden tolkningsmöjligheter i ett meddelande, mängden möjligen betydelsebärande enheter.

Prova att överföra detta till konst. Informationen som avsänds från konstnären och mottas av betraktaren/läsaren har en skyhögt entropi. Tolkningsmöjligheterna är nästan obegränsade. Konstnären lägger hela det meningsskapande ansvaret på läsaren, och därmed också ett stort förtroende. Läsaren närmar sig texten/objektet/bilden med sina förväntningar, fördomar och erfarenheter. Under läsningens gång konfronteras läsaren med något oväntat eller ologiskt och...

..konstruerar nya mönster ur det som plötsligt stör de tidigare mönstren.../.../Entropin blir här väg till förändring, inte utjämning.../.../Genom det konstanta omvandlandet av brus till mening sker i själva verket en entropiminskning. Konsten visar sig utgöra ett system vilket går emot entropins andra lag, en räddning undan (en åtminstone själslig) värmedöd.<sup>14</sup>

Det är en stiligt formulerad artikel, och med den höga graden av entropi texten innehåller har jag som läsare med mina erfarenheter (och brist på desamma) kanske skapat en mening som inte helt överensstämmer med konstnärens. Men då tar jag stöd i *Sara Edenheim*.<sup>15</sup> Hon skriver om historiska bilder som kvarlevor som upprepas, återanvänds, och blir en bit i en berättelse om det förflutna som egentligen handlar om nutiden och dess behov.

Hon anser att det är vårt ansvar att bryta loss bilden från berättelsen och använda den utan sin kontext, och hon menar att det också kan gälla texter.

...att så att säga läsa texten som en bild, som en abstraktion, en enhet i sig själv oberoende av "sitt" historiska sammanhang. En texts intention finner man nämligen inte i ett historiserat hermeneutiskt sammanhang, utan i läsandet av texten.<sup>16</sup>

Vi bör, istället för att fly det ideologiska, ta ansvar för det ideologiska ställningstagande som ändå alltid finns med i historieskrivningen, men vanligen dolt.

Som jag förstår det menar hon att vi bör acceptera vår ofrånkomliga egocentrism och vara medvetna om att alla andra också främst försöker sätta sig själva i ett fattbart sammanhang. Att kvarlevor från det förflutna inte längre är det förflutna troget och att alla försök att sätta dem i sitt historiska sammanhang färgas av nutiden. Att hur korrekt man än försöker vara så blir all historieskrivning anakronistisk.

Hon skriver också att när vi hamnar framför en bild av något vi inte förstår för att det är för ohyggligt, tar vi tillflykt till vidareläsning. Vi vill veta mer, hitta kontexten, förstå sambanden. Men om det inte är logiskt eller förklarbart, om vi från vår horisont inte kan förstå bilden, så utesluter vi bilden ur berättelsen. Vi bortser från det som inte passar in, det som är så hemskt så att vi inte kan förstå att det har hänt. Eller så omarbetar vi det till en användbar berättelse. Men det oförståeliga, det irrationella, och att inte förstå det, är grundtillståndet. Allt annat är ett uttryck för vårt behov att göra begripligt och skapa mening.

14 Ibid., s. 16-17

15 Edenheim, Sara (2011). *Anakronismen: mot den historiska manin*. Göteborg: Daidalos

16 Ibid., s. 74

# TIDENS GÅNG OCH HANDLINGENS PARALLELLA UTSTRÄCKNINGAR – SIDA VID SIDA, STEG FÖR STEG

Jag ser kloten som skönlitteratur. En karta är text.<sup>17</sup> Världen är text i den meningen att våra sinnen läser den och våra hjärnor tolkar den. Världen var text för de människor som uppfattade tingen som tecken som gud givit oss att dechiffrera. Världen är text och vi är medförfattare.

En händelse blir så fort den skett en detalj i en berättelse som vi - när det passar oss - återger så som det passar oss och våra syften. Vi gör det både medvetet och omedvetet. Vårt medvetande uppfattar världen med viss fördröjning.<sup>18</sup> Under tiden som går mellan att våra sinnen tar emot intryck från omvärlden och vi blir medvetna om dessa intryck sorterar vår hjärna bort en del och ordnar resten. Den efterkonstruerar och skarvar och det vi tror är verkligheten är inte det.

I en kognitionsvetenskaplig undersökning fick människor välja vem som var mest attraktiv av två avfotograferade personer. Undersökningsdeltagaren valde en av bilderna som direkt byttes ut mot den andra bilden utan att vederbörande gjordes uppmärksam på det. Nu ombads deltagaren att motivera varför personen på bilden var snyggare än den andra. Det gjorde hen utan att tveka.<sup>19</sup> Vi efterkonstruerar alltså omedvetet motiven till val vi ibland inte ens gjort.

Det vanliga formatet för litteratur är boken. Bokformatet som vi är vana vid gick under namnet kodex när det efterträdde bokrullen. Bokrullen är till sin natur synnerligen linjär. Det är svårt att hoppa mellan olika delar av texten, man måste rulla förbi en kolumn i taget.

En gång började jag sy en bokrulle, men istället för kolumner broderade jag texten i fyra parallellt löpande rader. Det är alltså fyra påbörjade berättelser som hittills utsträckt sig över 27 meter. Den har än så länge bara presenterats hoprullad eller stående på högkant slingrande som en labyrint vilket försvårat den redan besvärliga läsningen. Läsaren får aldrig ta del av hela berättelsen. Det hen ser är en ögonblicksbild av fyra separata händelseförlopp på samma gång.



Broderad bokrulle på högkant

I jämförelse med även en traditionell bokrulle är bokformatet lättare att läsa på ett ickelinjärt sätt. Det går bra att på måfå slå upp den eller snabbt leta upp ett visst sidnummer. Men bladen är fästade i ryggen i en viss ordning och antyder därmed en föredragen läsriktning.

Många försök har gjorts inom både litteraturen och konsten att bryta upp berättelser och avstå från att ordna delarna, eller låta en linjärt läst text berätta en historia som inte är trogen tidsriktningen.<sup>20</sup>

17 Harley, John Brian (2001). The new nature of maps: essays in the history of cartography. Baltimore: Johns Hopkins University Press. s. 158 ff.

18 Nørretranders, Tor (1996). Märk världen: en bok om vetenskap och intuition. Stockholm: Bonnier. Del 3, Medvetande.

19 Filosofiska rummet - Trolleri och självbedrägeri. Sändes i Sveriges radio P1 8 september 2013

20 I Varia finns Mobil essä där Lotass redogör för ännu fler försök med tiden.

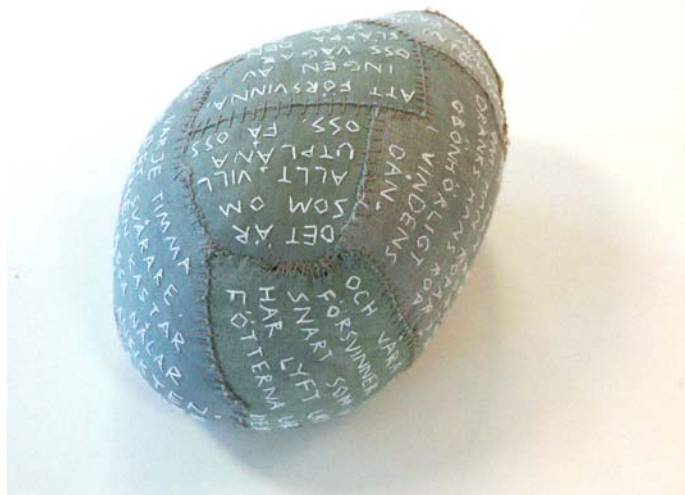
Under den femte punkten i *Sex punkter inför nästa årtusende* beskriver Italo Calvino bland annat sin egen bok *De sammanflätade ödenas slott...*

...som är tänkt att vara ett slags maskin för mångfaldigande av berättelser som utgår från visuella element med många tolkningsmöjligheter, som en tarotkortlek.<sup>21</sup>

Han talar även om *Jorge Luis Borges*, vars berättelser och essäer på ett nästan omärkligt sätt presenterar svindlande perspektiv på verkligheten och tiden. Historien om kartan i skala 1:1, biblioteket i Babel, historien om den kinesiska encyklopedin och trädgården med gångar som föregrenar sig är alla fina exempel på andra sätt att tänka på världen och tiden.<sup>22</sup>

*Den vita jorden* består av 148 lösa blad eller häften som ligger opagerade i en låda. Man väljer alltså själv berättelsens kronologi. Texterna på bladen ger dessutom i sig själva ibland en känsla av att tiden är satt ur spel, eller i alla fall svår att uppfatta. Den första texten jag läste skildrade en grupp människor som rörde sig framåt i en snöstorm. De kan ha vandrat i ett år eller i en dag, de kan förflytta sig framåt i god takt eller knappt röra sig. Det är som att gruppen i snöstormen befann sig utanför både tiden och rummet.

I en av mina skisser använde jag den texten. Jag klädde in en sten och broderade meningarna i ett slags lapptäcksmönster på den. På det viset finns ingen särskild början eller slut och vandringen i snöstormen pågår på samma gång över hela ytan.



Sten med snöstormsvandring

21 Calvino, Italo (1999). *Sex punkter inför nästa årtusende: amerikanska föreläsningar*. Stockholm: Bonnier  
22 Borges, Jorge Luis (2007). *Fiktioner*. Stockholm: Bonnier

*The sky is blue* består av ett antal texthäften, teckningar och foton som samlats i en låda. Om valet av format skriver Carlsson:

Min lösning är att omvandla utställningsrummet till en box, i vilken verken ligger i lösa delar, och som därför, liksom en utställning, kan utveckla sig åt olika håll beroende på var man väljer att börja sitt betraktande eller sin läsning.<sup>23</sup>

Hon talar om en dialogisk situation som vanligen är konstens kunskapsproducerande metod såväl i utställningar som inom ett objekt. Ett konstnärligt objekts oändligt många olika tolkningsmöjligheter (entropin) talar inte bara till betraktaren utan också med varandra. Betraktaren står inte framför verket som en mottagare, utan bredvid som ytterligare en komponent i den dialogiska situationen.

I en intervju i nummer 60-61 av *OEI*<sup>24</sup> (där jag för övrigt för första gången blev bekant med *Arturo Bispo do Rosario*, vilken vi ska återkomma till) talar *Homi Bhaba* om side-by-sidness. Han säger bland annat (vilket är artikelns rubrik):

A great work of art is difficult to forget, but it is also impossible to remember.

Det han menar med det förstår jag på ett sätt genom Edenheims text. Minnesvärda konstverk beter sig anakronistiskt. De uppstod i en kontext, men går att återanvända, upprepa, lösryckta från sin historia.

...great works... are often significant and live beyond their times because they are in a continual struggle with their own historical moment, because they acknowledge, in one way or another, that they are not entirely in control of an understanding of where they are, of what they are saying.

Sedan fortsätter han och förklarar att en curators arbete går ut på att sätta saker sida vid sida och se hur de talar med varandra. Precis den dialogiska situation som Carlsson skriver om. Han menar att vi ofta tänker på betraktaren som stående framför ett verk, som en mottagare, men i själva verket befinner sig allting sida vid sida.

23 Carlsson, Tina (2011). *The sky is blue*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011. Introduktion...  
24 OEI Extradisciplinary spaces and dedisciplinizing moments (in and out of the 30th biennial de Sao Paulo.: (2013). Stockholm: Tidskriften OEI

Den tanken går att överföra på hantverket, arbetet med ett material. Hantverkaren arbetar med sitt material, i en dialogisk situation där båda parternas vilja har lika stor betydelse, och där tiden, processen, spelar stor roll.

...one of my interests is in the temporality of attention, how time intervenes in the practices of making, or the practices of thinking, or the practices of analyzing something.... how working side by side with the object, slowly step by step, step by step, step by step, you could reveal various aspects of it. <sup>26</sup>

*Elaine Reichek* skriver i samma nummer av OEI kring rörliga arkiv och bildbaserade tankekartor kopplat till ett arbete med myten om Ariadne och hennes tråd. Bland annat citerar hon en text om *Aby Warburgs Mnemosyne atlas*:

it offered an apparatus for putting thought back into movement where history had stopped, and where words were still lacking. It was the matrix of a desire to reconfigure memory by refusing to fix memories – images of the past – in an ordered, or worse, a definitive narrative. <sup>27</sup>

## EFTERKONSTRUKTIONER OCH OLIKA GRADER AV GALENSKAP

Inom psykologin finns begreppet narrative identity.

...people living in modern societies provide their lives with unity and purpose by constructing internalized and evolving narratives of the self. <sup>28</sup>

Processen är en undflyende huvudaktör i ett projekt som det här. För att förstå den har jag krafted ner så mycket som möjligt i min anteckningsbok utan att riktigt kunna urskilja vad som har betydelse och vad som är ovidkommande. Dessa fragment och ledtrådar ska nu ordnas in i ett meningsfullt narrativ, där fattade beslut har föregåtts av noggranna undersökningar, där argument är grundade, där verkningar har orsaker. Av rädsla för att frysa tankarna har jag väntat in i det sista med att börja skriva och formulera. Kan vi komma överens om att det här bara är en version? Det kan finnas andra samband som är lika viktiga men som utelämnats här för att de motsäger logiken i berättelsen. En selektiv avskrift av mina anteckningsböcker finns som bilaga till den här rapporten för den som vill bilda sin egen uppfattning utifrån källmaterialet.

Man kan också avstå från att förklara och berätta. Man kan vara tyst. Eller så kan man ljuga. Som *William Faulkner*<sup>29</sup> eller *Joseph Beuys*. I vad består egentligen skillnaden? När något hänt inordnas det som en detalj i en berättelse och det som inte återberättas försvinner, har kanske aldrig hänt. Är det viktigt att ens narrativa identitet överensstämmer med verkligheten eller räcker det att den är trovärdig? Är det viktigt att det som hänt faktiskt hänt, eller räcker det att det hade kunnat hända? För vem har det betydelse att det som hände verkligen hände?

Oh.... I don't know... All this talk... in the end it makes sense to turn quiet I suppose.... everything you say will be misunderstood and used out of context... and you will be held responsible for a pack of stray words you don't recognize defecating on your neighbours lawn. <sup>30</sup>

26 OEI Extradisciplinary spaces and dedisciplinizing moments (in and out of the 30th bienal de Sao Paulo: (2013). Stockholm: Tidskriften OEI s. 41  
27 Ibid., s. 58

28 McAdams, D. P. (2001). The psychology of life stories. Review of General Psychology, 5(2), 100-122. doi:http://dx.doi.org/10.1037/1089-2680.5.2.100  
29 Lotass, Lotta (2014). *Varia*. Stockholm: Bonnier. s.114  
30 En drucken Dame Nellie Melba konverserar med en staty på Karlsbron i Prag i filmen *Melba* (1953).

Inför det här arbetet var en av de viktigaste frågorna om det går att hantera information utan att ordna den. Jag har under arbetets gång läst, lyssnat på radio, sett bilder, pratat med människor och blandat upp alla dessa utifrån kommande intryck med mina egna tankar. Utifrån detta har jag gjort kopplingar, sett samband, sorterat och omsorterat i huvudet. Jag har burit omkring på alla lösa bitar, staplat dem på varandra, orolig för att tappa nånting på vägen. Allt sitter ihop med tunna trådar som kanske brister om jag börjar nysta upp. Jag är inte säker på om sambanden jag ser verkligen finns där. De kanske är osynliga för andra människor. Det jag håller på med är kanske på gränsen till galenskap. Jag läser i Tina Carlssons avhandling:

Vi organiserar själva vad som är av betydelse eller inte av betydelse. Det finns inget som är självklart meningsfullt. Det meningsfulla är beroende av de organisationsformer vi upprättar för det sociala.

Hon tar som exempel *Ilya Kabakovs* installation *The Garbage man* som är en samling noggrant uppmärkt och organiserat skräp.<sup>31</sup> Vem avgör vad som är skräp?

Jag skulle vilja berätta om *Arturo Bispo do Rosario*. Han tilldelades ett mycket betydelsefullt uppdrag av Jesus Kristus och en armé av blå änglar. Hans uppdrag bestod i att göra en inventering av vad som skulle besparas på den yttersta dagen. Under 50 års vistelse på mentalsjukhus hann han tillverka bortåt 800 objekt vilka bestod i en hel del broderade förteckningar, modeller av skepp, lekplatser och boxningsringar och andra objekt ihopsnickrade av vardagliga föremål. Han ville att föremålen skulle begravas tillsammans med honom när han dog. Istället ställs de nu ut på biennaler och museer runt om i världen. Det finns något i det där. En enveten kompromisslöshet, en oförmåga till anpassning som jag önskar jag hade ett uns av. Jag vill inte på något sätt romantisera psykisk sjukdom, men jag vill inte heller demonisera den. Bispo var paranoid och schizofren och arbetade med en ur hans synvinkel viktig uppgift. Hans konst gör sig väl på biennialerna, men han själv hade troligtvis inte passat så bra in i den sociala organisationen.

Det finns ett relativt nytt begrepp som kallas neurodiversitet:

Grundtanken inom ND-rörelsen är att icke-typisk utveckling av psyket eller hjärnan är en normal avvikelse från majoritetsbefolkningen och att den bör respekteras som en mänsklig variation. Vad det handlar om är olika personlighetstyper, som alla är värdefulla och kan bidra till samhället.<sup>32</sup>

De nya eller annorlunda perspektiv som konsten ofta är ute efter medicineras bort hos dem som besitter dem, eller? Det känns ibland som att jag lajvar galenskap, att jag på något sätt koloniserar de "exotiska" annorlunda perspektiven och placerar in dem i en samhälleligt accepterad kontext. Jag söker efter den där irrationella rationaliteten, men håller mig inom de sociala konventionerna. Jag söker andra perspektiv på verklighetsrepresentation. Representationer är bara begripliga för dem som förstår dess kontext, för den som har chiffernyckeln. Tina Carlsson skriver om en gång när hon såg en grupp änder i en sjö. Hon formade små högar av sand på stranden som motsvarade änderna i vattnet. När änderna flyttade på sig blev sandhögarna meningslösa. Den här mänskliga variationen, avvikelsen från majoritetsbefolkningen, är det bara en annan nivå av den felaktiga verklighetsuppfattning alla människor har? Jag vill gärna förklara det som en nödvändig galenskap. En förmåga att se samband där de inte finns, och vägra erkänna uppenbara kopplingar, för att kunna skapa mening av en i grunden poänglös existens. Vi kan se konturer i en jämnrå yta om vi behöver.

*Lotass* berättar om när den första transatlantiska telegrafledningen byggdes.<sup>33</sup> Telegrafisten *Henry E. Smith* satt på den amerikanska sidan och tog emot meddelanden. Ledningen gick av, men innan Smith fick veta detta hann han ta emot de signaler, osammanhängande ord och meningar, som uppkom ur magnetiska strömmar på havets botten. Han blev vansinnig och fortsatte tolka alla från omvärlden inkommande ljud och signaler tills han dog. Det han lämnade efter sig var ett meddelande från omvärldsbruset:

not yet soon

31 [http://nasjonalmuseet.no/en/collections\\_and\\_research/absolute\\_installation/ilya\\_kabakov/](http://nasjonalmuseet.no/en/collections_and_research/absolute_installation/ilya_kabakov/)

32 Göteborgs fria tidning, Neurodiversitet – en demokrati i tiden. Publicerad 30 juli 2010  
33 Lotass, Lotta (2014). *Varia*. Stockholm: Bonnier. s.143

# DEN MÄNSKLIGA BLICKEN

Innan jag gick över till klotformat broderade jag platta kartor. En av kartorna består av linjer som motsvarar höjdkurvor på en viss plats. Mellan linjerna broderade jag text som beskrev platsen. Jag bytte alltså ut karttecken mot ord och meningar. Jag valde mestadels att beskriva tillfälliga eller ogripbara egenskaper hos platsen, sådant som vanligtvis inte finns med på kartor. Det kunde vara väder eller ljud eller årstidsspecifika detaljer. Jag försökte vara så exakt och neutral som möjligt, men ganska snart insåg jag svårigheten, för att inte säga omöjligheten i att beskriva det jag såg. Jag kunde skriva björklöv, men alla de andra löv jag inte hade ett botaniskt namn för försvann i grönskan och från kartan. Jag hörde fågelläten, men hur skulle jag skriva dem? Det finns textbaserade beskrivningar av fågelsång i flera fågelböcker, men min förmåga att översätta ljud till bokstäver är begränsad.<sup>34</sup> Hur skulle jag formulera mig för att göra skillnad på gräs och gräs? Det jag tog med var det jag hade ord för. När jag betraktar världen ser jag ett härke av färger och former, ljud och lukter. Bara det jag kan benämna och förstå får konturer och blir tydligt. Min verklighetsuppfattning är alltså strikt begränsad till mitt språk. Det jag inte vet ser jag inte.<sup>35</sup> Det som inte är av vikt för kartritaren kommer inte med på kartan.



Karta med höjdkurvor och platsbeskrivningar.

Det här fenomenet återkommer även på vanliga kartor. En karta representerar verkligheten utifrån ett visst perspektiv som nästan alltid är maktens. Kartografin utvecklades snabbt och dess betydelse ökade i samband med nationalstatens genombrott.<sup>36</sup>

Kartan var inte bara en symbol för ägande och ett bra verktyg för kungen att överblicka sitt territorium, det var också en tydlig signal till medborgarna att de var kartlagda, övervakade. Kartan hjälpte också till att hålla den opraktiska verkligheten på avstånd. Den var ett lämpligt format för att flytta gränser och planera framryckningar utan att behöva ta hänsyn till de sociala konsekvenserna på platsen.

...the silent lines of the paper landscape foster the notion of socially empty space.<sup>37</sup>

Att orientera sig på en plats med hjälp av en karta påverkar ens uppfattning av platsen och ens egen roll i förhållande till den och i förlängningen i förhållande till världen. En karta speglar rådande hegemoni, och vid läsning av kartan produceras en bild av verkligheten hos läsaren som stämmer överens med hegemonin. *J.B. Harley* talar om det här och formulerar det:

Both in the selectivity of their content and in their signs and styles of representation maps are a way of conceiving, articulating and structuring the human world which is biased towards, promoted by, and exerts influence upon particular sets of social relations.<sup>38</sup>

En kartläggning tar sig rätten att definiera och klassificera. Vilka egenskaper hos verkligheten som tas med på kartan, vilka som framhävs och hur specifikt de redovisas antyder vad som är av betydelse. Symbolens storlek, ordningen på teckenförklaringen, textens typsnitt, allt ingår i kartans retorik. Inte ens tomrummen på en karta är utan agenda. I verkligheten finns inga tomrum, alltså har något valts bort, osynliggjorts. Hur man väljer och utformar Ortsnamn och annan text har också sin betydelse. Strängt taget ingenting på en karta är som i verkligheten.

34 Läs om Öyvind Fahlströms fågelalfabet och andra försök att översätta kvitter till text i *Varia*, kapitlet Ljud/störningsundersökningar.

35 Nørretranders, Tor (1996). *Märk världen: en bok om vetenskap och intuition*. Stockholm: Bonniers. Del 3, Medvetande.

36 Harley, John Brian (2001). *The new nature of maps: essays in the history of cartography*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

37 *Ibid.*, s.60

38 *Ibid.*



Det alla representationer av verkligheten har gemensamt är att de förmedlar ett mänskligt perspektiv.

Representation is never neutral, and science is still a humanly constructed reality.<sup>39</sup>

Något annat är förstås inte möjligt, men det är viktigt att vi är medvetna om det. Det bidrar till den farliga uppfattningen att världen utgår från människan och är till för människan.

De egenskaper som svårligen låter sig representeras av ett tecken kommer inte med. Det går att dra paralleller till andra områden och hur sådant som går att mäta tillmäts större betydelse än omätbara kvaliteter just för att de är enklare att redovisa och förklara. Ett exempel på detta är hur kortsiktiga ekonomiska intressen ständigt prioriteras framför planetens ekosystem, psykiskt välbefinnande och annat flummigt. Men det är inte så konstigt. Hur ska vi människor hinna och orka bekymra oss för det vi inte kan se? De närmast liggande problemen är de viktigaste att lösa. Det vi ser är det vi vet. Det vi vet är det vi ser.

*Terike Haapojas installation Closed circuit – open duration* i den nordiska paviljongen på den senaste venedigbiennalen synliggjorde en del av det som finns alldeles nära utan att vi ser det.<sup>40</sup> Med teknisk apparatur översatte hon de processer som ständigt pågår i och mellan alla levande organismer till signaler möjliga för människan att uppfatta. I till exempel verket *Dialog* uppstod en ljudlig kommunikation mellan besökarens andetag och trädens fotosyntes. Det som hände i rummet var att man hörde träden andas.

When the visitor whistles to the trees they respond by whistling back.

Det tycks som att vi måste förmänskliga de andra för att kunna bry oss om dem.

När något är mätbart är det kontrollerbart. Upptäcktsresor och kartläggningar av de (för västeuropas vetenskapsmän) okända delarna av världen var en del i projektet att kultivera det ociviliserade och lägga naturen under människans kontroll. *Daniel Kehlmann* har skrivit en fin roman<sup>41</sup> om ett par av dessa ideologiskt brinnande världsmätare. Skönlitteraturen ger ibland en bättre förståelse för tidsanda än den bästa fackprosa:

Närhelst tingen förskräckte var det en god idé att mäta dem.  
/.../

Tingen var ännu inte vana att bli uppmätta. Tre stenar och tre löv var ännu inte lika många.

Långsamt tillsammans med naturvetenskapens utveckling förändrades människans bild av sin roll i förhållande till resten av världen. Om hon tidigare såg sig som en del i ett balanserat system, fick hon mer och mer rollen som en tämjare av det vilda, en av gud utvald trädgårdsmästare vars uppgift var att kultivera naturen så att resurserna utnyttjades så effektivt som möjligt. *Carolyn Merchant* skriver i sin bok *Naturens död* om denna förändring av världsbilden från holistisk till mekanistisk, och hur den skedde tillsammans med en förändring av språk och bildspråk.<sup>42</sup> Hela tiden berättar vi oss själva och världen i enlighet med vad vi tror och vill. Och berättelserna tas som sanningar och sanktionerar handlingar och ideologier som egentligen inte har annan grund än argumentet "så här är det".

Haapojas installation följde med mig i kartbroderandet. Jag hade alltså fyllt kartan med de få egenskaper hos platsen som mina sinnen registrerat och som haft motsvarighet i mitt ordförråd. Nu fyllde jag marginalen med det enda jag har gemensamt med resten av världen: inandning, utandning, inandning, utandning, inandning, utandning.



*Inandning, utandning, inandning, utandning*

39 Ibid., s.46  
40 <http://www.terikehaapoja.net/closed-circuit-open-duration-2008/>

41 Kehlmann, Daniel (2007). *Världens mått*. Stockholm: Bonniers  
42 Merchant, Carolyn (1994). *Naturens död: kvinnan, ekologin och den vetenskapliga revolutionen*. Stockholm: B. Östlings bokförl.Symposion

## DET SOM FORTSÄTTER UTANFÖR KANTEN

En annan av kartorna är helt täckt av korta svarta streck i ett vindlande mönster. Det finns ingen tillhörande teckenförklaring och ingen redovisad skala. Det finns koordinater i yttersta kanten, både i förhållande till världen och inom kartbladet. I den inre marginalen finns en text broderad, ett citat från Lotta Lotass drama *Dalén*.<sup>43</sup>

DE GAMLA, DE ÄLDSTA VAR ÖPPNA ELDAR PÅ KLIPPOR ELLER I GALLERKORGAR. VÄLDIGA STALLYKTOR. GLAS PÅ TVÅ SIDOR. TVÅ SIDOR SLUTNA. TVÅ SIDOR SLUTNA. MÖRKA. TVÅ SIDOR LYSANDE. LJUSA. LJUSET SKALL SKIFTA. LJUSET SKALL VÄXLA. LJUSET SKALL DELAS, SKIFTAS, INMÄNGAS MED MÖRKER. DÄREFTER TORN OCH BÅKAR. BOJAR OCH FASTA SKEPP. TILL LEDNING. TILL FÄSTE. DET VÄXLANDE LJUSET.

Den tredje kartans idé liknar den som kloten är baserad på. Den utgår från ett geografiskt område, men är en psykogeografisk representation av detta område. Det är en uppenbart partisk karta som berättar om ett område genom en persons (i det här fallet jag) subjektiva upplevelse av hur platser förhåller sig till varandra. De olika platserna är beskrivna med minnesfragment och texten är broderad i aningen svårläst skrivstil. Det ska inte vara så lätt alla gånger.

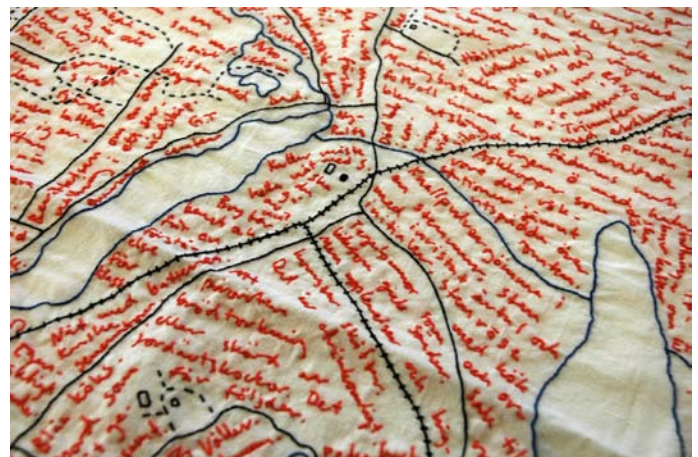
Textstyckena är som inledningar till berättelser, eller lösryckta detaljer. De är specifika, men inte låsta. De antyder en fortsättning. Precis som en karta. I överenskommelsen mellan kartritare och kartläsare ingår att kartan fortsätter utanför kanten. Ibland ges en ledtråd i marginalen till vad som kan förväntas, i andra fall tar det bara slut.



Karta med svarta streck



Karta med svarta streck



Karta med minnesfragment

När jag valt texter till kloten har jag tagit fasta på tanken om världen som text och inte gjort skillnad på källor eller avsändare. Jag har också tänkt på Edenheims formuleringar kring bilder och texter lösryckta från sitt historiska sammanhang. Men framför allt har jag sökt texter som fortsätter utanför sig själva, som refererar utanför sig själva, men ändå är specifika. Precis som Jorge Luis Borges berättelser fortsätter i alla möjliga riktningar och ändå är korta, koncisa och linjära.<sup>44</sup> Eller den sex ord långa roman Ernest Hemingway sägs ha skrivit:

For sale: baby shoes, never worn.

Jag har mycket sällan hittat på formuleringar själv, utan sökt i redan existerande texter. Ibland har jag ändrat ett ord här och där, men oftast har jag broderat textfragmentet i oförvanskad form. Det tog ett tag innan jag hittade fram till rätt ton.

På de första skisserna hade jag idéer om en sammanhängande berättelse. Ett litet klot fylldes med ord från ekonomiekot:  
MEDELKLASSENS SKULDBÖRDA / JOURÅKLAGARE /  
INFLATIONSMÅL / FINANSIELL STABILITET / RÄNTEVAPNET.

De kompletterades med:  
ATT NATUREN SKULLE UPPHÅVA SINA EGNA LAGAR.

Nästa skiss var mindre texttät. Ett citat från filmen transformers bröts upp och blandades med en bit ur Churchills välkända tal till parlamentet 1940.

WE REMIND YOU / THIS PLANET IS NOT YOURS TO RULE / WE SHALL NOT / FLAG / FAIL.

Efter ett tag slutade jag försöka vara sammanhängande. Varför skulle jag göra upp planer och förväntningar på någon annans läsning? Ett sådant beteende är att underskatta läsaren. Det jag vill är att skapa förutsättningar för nyfikenhet, även hos mig själv. Visa ledtrådar, locka till avkodning. Tillmötesgå den tolkande verksamhet vi ändå håller på med hela tiden. Hitta på historier och placera ut tecken som vid nästa läsning bildar andra historier. Precis som det är i verkligheten.

Foucaults beskrivning av 1500-talets uppfattning om språket liknar i stora delar det jag är ute efter:

(Language) is rather an opaque, mysterious thing, closed in upon itself, a fragmented mass, its enigma renewed in every interval, which combines here and there with the forms of the world and becomes interwoven with them: so much so that all these elements, taken together, form a network of marks in which each of them may play, and does in fact play, in relation to all the others, the role of content or of sign, that of secret or of indicator.<sup>45</sup>



*This planet is not yours to rule*



*Inflationsmål*



*Ta bilen. Du förtjänar att se ung och fräsch ut.*

44 Borges, Jorge Luis (2007). Fiktioner. Stockholm: Bonnier

45 Foucault, Michel (2002[1970]). The order of things: an archaeology of the human sciences. London: Routledge. s. 38

## DET SOM RÖR SIG INOM

Karttecken är precis som bokstäver nästan meningslösa på egen hand. Det är när de kombineras som ord, meningar och berättelser som de får betydelse. Men precis som med ord (eller kanske ännu mer än med ord) kan ett tecken förmedla något mer eller något annat än sin primära betydelse. Ett tecken som utgörs av en svart fylld rektangel har jättemånga tolkningsmöjligheter. Det kan vara en mexitegelvilla med skilsmässodrama, det kan vara en militärbas med kärnvapenbestyckade robotar, det kan vara en elcentral, en vedbod eller ett bottenlöst håll.

I *The sky is blue* ingår ett häfte med anteckningar till bilder på blå himlar. Det som finns med är bildens nummer, datum och plats samt en kort anteckning. Samma himmel, samma tecken, olika historier. Men är det samma himmel vi befinner oss under? Den tredje juni 2010 finns en anteckning till himlen i Dals Långed.

Vi övernattar på Baldersnäs Herrgård. Herrgårdsmiljö. Jag och M tar en morgonpromenad nere vid vattnet. Allt är mycket vackert. Under dagen besöker vi Stenebyskolan.

När jag läser det känner jag det tydligt i magen: vi såg inte samma himmel den dagen.

Det är svårt att förklara. Men med hjälp av kartan kanske det går. Jag tar ett klot och börjar läsa det. Jag läser tecken och bokstäver och mellanrum och formar en berättelse. Så börjar jag om på ett annat ställe. Läser tecken och bokstäver och mellanrum och formar en annan berättelse. Vissa områden på kartan finns med i båda berättelserna, men har helt olika betydelser. Då kan de väl inte vara samma? Det kan inte vara samma himmel, för det är inte samma plats. Mitt Dals Långed är något helt annat än Tina Carlssons Dals Långed. Allt är dock fortfarande mycket vackert.

Tecknen som finns med på kloten är ofta sådana vi tolkar intuitivt eftersom de liknar de karttecken vi är vana vid, eller liknar föremålen de skulle kunna representera. Men jag har också tagit med mer otydliga symboler, sådana som inte har en uppenbar betydelse. När det gäller trådfärg har jag ibland försökt att välja den mindre självklara, men det är förvånansvärt svårt.

Jag har också valt bort tecken som har en riktning i sig själv. På gamla kartor ritas träd ut med både krona och skugga. De lämpar sig bra för broderi och jag använde dem en del på provlappar och tidiga klotskisser. Men de antyder ett upp och ett ner, och jag vill inte att kloten ska läsas från bara ett håll, så jag var tvungen att välja bort dem.



Riktningssangivande träd med krona och skugga.

Det här argumentet är inte helt konsekvent. Text har ju i allra högsta grad riktning, både horisontellt och vertikalt. Men texten var för viktig för att väljas bort. Istället har jag varit noga med att placera orden och meningarna åt varierande håll. Jag har också valt att bara använda versaler, för att de ger ett mer neutralt uttryck än skrivstil och för att texten ska bli så lättläst som möjligt.

Med ökande storlek på kloten kunde jag få plats med längre textstycken vilket glädde mig, men det blev också lite svårare. Längre meningar har en tendens att vara sig själva nog. För mycket av historien finns med; både början mitt och slut.

Ett exempel på en mening som inte passar är:

FRÅN OCH MED 1 APRIL 2014 KAN DU INTE LÄNGRE BETALA MED KONTANTER PÅ GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK, UTAN ENDAST MED KORT.

Den meningen berättar var vi är, när vi är, vad det handlar om och blir fullständigt ointressant.

Ett exempel på vad som däremot kan fungera är:

MÄNNISKORNA I MIN KORRIDOR ÄR RENLIGA, MEN INTE STARKA NOG ATT STÅ EMOT INFLUENSERNA FRÅN SIN MILJÖ.

Den meningen genererar tusentals frågor. Vem är det som säger detta? Vilken sorts renlighet handlar det om? Vilken sorts korridor? Studentboende, arbetsplats, anstalt, en metaforisk korridor? Vilka influenser är det?

Den meningen finns på det vita klotet, broderad utmed en gata i en stadsmiljö. Det begränsar förstås tolkningsmöjligheterna - det är troligtvis inte en luftkorridor det handlar om - men det innebär också att fler ledtrådar finns att tillgå.

Det vita klotet började med en stadsbild. Jag hade en slags plan, men broderiet tar alltid över. Och när det väl är sytt får man lägga planen åt sidan och anpassa sig till den kartbild som blivit och det blir alltid bättre än man kunnat tänka sig i förväg.

Det fjärde, det ökenfärgade klotet, har jag inte börjat på än. Det är dock inte utan en historia. Där finns sömmar och tomrum. Det går att tänka sig vad som skulle kunna pågå där. Det går att tänka sig vad som helst. Ibland känns det som att jag lägger mig i nåt som jag inte har med att göra. Vad har jag för rätt att frambrodera och avslöja de här människornas berättelser? Vad har jag för rätt att definiera dem? Jag vet allt om dem, och som någon slags övervakningskamera eller rent av en demiurg kartlägger jag efter behag. Så jag låter det mesta vara osagt.<sup>46</sup>

## DET TRÅDEN TILLFÖR TEXTEN

När en tanke blir nedskrivnen blir den fixerad i rummet och tiden. Den gör dessutom anspråk på utrymme och uppmärksamhet och i viss mån sanning. Den som har materialiserat tanken, skrivit ner den, kan komma att utkrävas ansvar för den. Handlingen att skriva betyder lika mycket som betydelsen av det skrivna. Det gäller i än högre grad en broderad text. Eftersom den broderade texten så uppenbart har krävt tid och en viss ansträngning talar den med större eftertryck. Den dras också med ett arv från sekler av bonader och monogram.

Initialer på en handduk vittnade inte bara om vem som vävde och ägde den, utan också vem väverskan tillhörde och delade efternamn med. Ibland var handdukarna också numrerade för att underlätta den husliga organisationen.

Broderade bonader hade - förutom sin dekorativa funktion - en disciplinerande effekt. Med nedböjt huvud och pryldigt fästade trådändar broderade husmodern gudfruktiga och hemkära slogans som senare blickade ner från väggen och spred sitt budskap till resten av familjeprojektet.

Nämnas bör också de otaliga märkdukarna med bokstäverna i alfabetisk ordning och siffrorna i nummerordning. Icke att förglömma fåglar, träd, hjärtan, kronor, änglar och allehanda växter. Motiv lämpliga för den goda hustrun, den lyckliga familjen, det harmoniska livet. Vilka symboler och tecken är frånvarande?

Embroidery combined the humility of needlework with rich stitchery. It connoted opulence and obedience. It ensured that women spent long hours at home, retired in private, yet it made a public statement about the household's position and economic standing.<sup>47</sup>



Stadsbild

<sup>46</sup> Att rita en karta är att utöva makt. Läs mer om detta hos Harley.

<sup>47</sup> Parker, Rozsika (2010). The subversive stitch: embroidery and the making of the feminine. New ed. London: I.B. Tauris. s.65

En kontrast till det disciplinerande är den broderade klagoskriften från 1805 som finns på Nordiska museet. *Metta Charlotta Fock f. Ridderbielke* dömdes att mista högra handen, halshuggas och brännas på bål efter att ha anklagats för att ha förgiftat sin familj.<sup>48</sup> Hon ryckte bokstäverna ur sin alfabetiska ordning och ordnade dem till en ursinnig besvärjelse. Huruvida trådarna fästs ordentligt på baksidan framgår inte.

För 5 wickor sedan är min olyckliga sak afdömd men ei för än i dag kunnat få rannsagnsacten fredad af wittnens utsagor. Men fäld efter dätta falska protuocol til den förskräckliga Carlstens fästning.. Söker hög wederbörlig tilstånd att få Kongelig Maiests nåd detta underkasta men feck avslag. Af förundran... bestört...Herre Ceboath rör komendantens hierta til nåd och bönhörelse.

Texten fortsätter, men det hjälpte inte. Hon blev avrättad ändå.

I broderiets långsamhet hinner saker hända och tankar hinner formuleras färdigt för att sedan ändras och utvecklas åt ett annat håll. Tråden bildar märken, konkreta linjer att förhålla sig till vid nästa stygn. Det går inte fort, men det går framåt. Stygn för stygn, steg för steg. Det är som en vandring. Varje steg är kontrollerbart och begränsat men helheten är oförutsägbar och oöverblickbar. Broderiet liknar också läsande. Med ett ord i taget bildas ett rum som omsluter läsaren och texten. Något tredje händer i mellanrummet. Det långsamma sömmandet kan också vara något provocerande, en motståndshandling. Allt vi gör påverkar resten av världen och det lättaste är att råka påverka världen på ett negativt sätt. Det är svårt att göra rätt. Genom att vara människa (och särskilt vara människa i den här rika delen av världen) är man skyldig. Vi har svårt att hantera dessa skuld känslor och skyller ifrån oss eller bara vägrar se. Jag tror inte att det skulle skada om fler satt paralyserade av skam och skuld. Människor är i grunden konstruktiva, men när konstruktiviteten i sig blir en dygd, när det krävs ständig tillväxt, när arbetslinjen är obligatorisk, blir det för mycket. *Jonathan Crary* skriver:

Att vi tillbringar en betydande del av våra liv sovande kvarstår som en av de stora mänskliga förolämpningarna mot samtida ekonomiska imperativ.

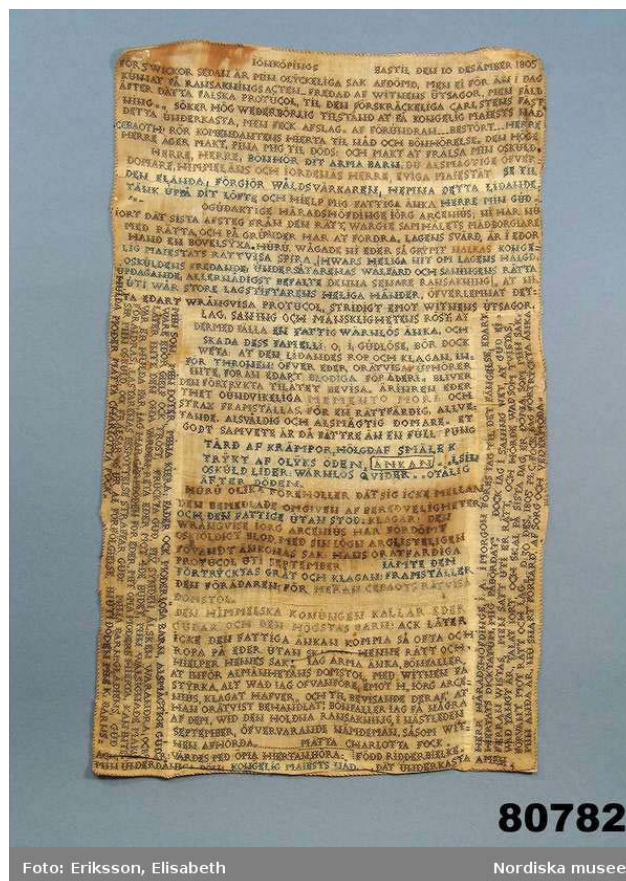


Foto: Eriksson, Elisabeth

80782

Nordiska museet

Han skriver om att vi lever i ett 24/7-samhälle och att sömnen är ett stadium där vi varken producerar eller konsumerar och att det stadiet alltså inte passar in i systemet. Det mest obligatoriska mänskliga behovet passar inte in i systemet.<sup>49</sup>

Det ger ett slags hopp om samarbete. Vi behöver sova och vi behöver skydd medan vi är i det försvarslösa sovande tillståndet. Vi behöver alltså varandra. Vi behöver samhället.

Genom broderiet förkastar jag samhället och gör mig på samma gång beroende av samhället. Jag gör inte rätt för mig, vilket är den största synden av alla. Jag bidrar inte till tillväxten, jag betalar inte särskilt mycket skatt, jag fortplantar mig inte. Jag blir en börda. I alla fall på de områden där man kan göra kalkyler över lönsamhet och kostnader. Jag blir en som sover på heltid.

Det finns dock andra områden. Sådana som inte är självfinansierande, som är lite otydliga och kanske just håller på att formulera sig. De kräver tid och hängivenhet. Och de är beroende av mig.

48 <http://www.digitaltmuseum.se/things/klagoskrift/S-NM/NM.0080782>

49 OEI (2012). Sömn / Tillbakadragande / Uppmärksamhet / Distraction / Det samtida. Stockholm: OEI

## REDOVISNINGSGRADER

Det främsta dilemmat i broderi-sammanhang är att baksidan oftast blir lika fin som – eller finare än – framsidan, och vid montering är det svårt att välja vad som ska visas. Med kloten har jag inte det problemet. Allt är framsida.

Klot är också lämpliga i det att det inte finns något centrum eller periferi. Det är också bra att det aldrig går att se hela ytan på en gång, nya förhållanden och kombinationer uppdragas medan klotet vrids. En tredje fördel är det här med att även en berättelse som till en början läses linjärt oundvikligen till slut hamnar där den startade.

Klotformatet ger dock andra problem i samband med presentationen. Jag ville inte att de skulle hänga, eftersom det skulle fixera kloten i en riktning. Att ha dem liggande på en yta kunde fungera, men det kändes platt. Och ett föremål i en konsthall på ett klassiskt vitt podium är inget en besökare lyfter upp och granskar från olika håll. Jag funderade på andra sorters bord och podier, men hittade inte någon bra lösning.

Men så tänkte jag på kloten som verktyg eller böcker eller spel och till det passar en hylla. Det skulle vara bra att ha kloten i en slags rännor. Då skulle en minimal yta vara dold, och kloten kunde med lätthet rullas fram och tillbaka och underlätta läsning från olika vinklar. Så med en kulram och en bokhylla i bakhuvudet skissade jag upp en ställning. Den blev efter tillverkning mycket bra. Avstånden mellan våningarna anpassade jag till just de klot jag ville ha med, vilket hjälper till att skapa en slags balans i kompositionen även när kloten förflyttas i sidled.

På examinationen påpekades det att hyllan kanske var för fin eller pryddig. "Nice" var ordet som användes. Den kunde föra tankarna till en butiksdisk, och kloten kunde tas för produkter. Det är ett intressant men svårt problem det där med vad för slags objekt kloten är och att det förändras beroende på kontexten. Jag vill gärna att de ska väcka habegär och vara lättillgängliga. Och jag vill att de ska användas. Men jag är inte intresserad av säljbarhet eller

massproduktion. Våra konsumtionsbeteenden är motsatsen till det mitt arbete handlar om. Jag ser kloten som verktyg för läsaren att producera de immateriella produkter som är historier och berättelser. Om någon vill massproducera egna berättelseklot med någon tidseffektiv teknik skulle det inte göra mig något. Men jag vill inte ha något med det att göra. Den produkten skulle vara något helt annat och själva handlingen skulle vara allt jag inte vill med världen.

Den inte så angenäma följden av det här resonemanget är att kloten ändå är produkter – men lyxprodukter.

## KLASSER OCH EGENSKAPER

Ett objekt på en karta har aldrig två olika tecken och alla de olika ting som hör till samma tecken representeras på en karta som likvärdiga. Ett stenblock är en svart prick oavsett om det består av gnejs eller marmor. Vilka egenskaper hos tingen gör att de hamnar under en viss kategori? Är ett hus med en verkstadsindustri på bottenvåningen och lägenhet på övervåningen en ekonomibyggnad eller ett bostadshus? Om det går får och betar i trädgården, räknas det som tomt eller betesmark?



*Hylla och kulram.*



*Teckenförklaringens ordning i skolatlask från 1990.*

Öyvind Fahlström var en av Sveriges mest kända konstnärer (tillika kartritäre), men han såg sig själv mest som poet. *Kungliga Akademien för de fria konsterna*, vanligen kallad *Konstakademien*, har i sina samlingar fyra broderade tavlor från slutet av 1700-talet. De är inordnade under beteckningarna grafik respektive måleri:

Kort sagt, de betraktades som konst.<sup>50</sup>

Vad som menas med konst har sedan dess ändrats och det har tillkommit en ny kategori: konsthantverk. På en teckenförklaring förtecknas symbolerna ofrånkomligen i en viss ordning. Den är hierarkisk och speglar och reproducerar rådande världsbild.<sup>51</sup> Ofta är den baserad på storlek, men också på status. Odlad jord kommer först och sumpmark sist i min atlas från mellanstadiet till exempel.

Ännu tydligare blir fenomenet om hur informationsordningen inte är något självklart om man går till biblioteket. Böcker ordnas enligt klassifikationssystem och indexeras med vissa ämnesord. Det hela är mycket väl uttänkt och beprövat. Men dessa system har ändrats i takt med samhällets världsbild:<sup>52</sup>

Det var länge vanligt att böcker sorterades efter grad av helighet, men hos *Cisterciensermunkarna i Altenzelle* sorterade man efter färg, precis som i dagens inredningstidningar. *Francis Bacon* ansåg att all mänsklig kunskap kunde delas in i de tre kategorierna memory, reason och imagination. På de första universiteten på 1300-talet indelades undervisningen i två klasser: *Trivium* – grammatik, retorik, logik. Och *Quadrivium* – aritmetik, geometri, musik och astronomi. I det totalitära sovjet anpassades klassifikationssystemet enligt Marxist-Leninistiska principer. I Nazityskland var regimen ivrig att bygga upp bibliotek, särskilt i gränsstäder, men bokbeståndet var noga kontrollerat och i praktiken användes biblioteken som ett sätt att sprida och propagera för den "stortyska" kulturen.

Sist men inte minst vill jag rekommendera ett fiktivt exempel: *Jorge Luis Borges* redogörelse för en viss kinesisk encyklopedi där all världens djur delas in i fjorton kategorier bland vilka kan nämnas: de som tillhör kejsaren, de som är balsamerade, de som är målade med en mycket tunn kamelhårspensel och de som på avstånd liknar flugor. *Foucault* refererar till detta i förordet till *The order of things*:

In the wonderment of this taxonomy, /.../ the thing that, by means of the fable, is demonstrated as the exotic charm of another system of thought, is the limitation of our own, the stark impossibility of thinking that.

Vad jag vill säga är att vi inte tar saker för vad de är. Vi ser inte tingen och dess egenskaper i sig, utan vi ser dem utifrån den plats de har i de olika kategorier vi skapat för att ordna världen.



Tusen miljoner berättelser

## ORDNING OCH OORDNING

Frågan var, som sagt, om det går att hantera information utan att ordna den, och om det går att leva i en ständig omformulering av sin världsbild. Jag förstår inte riktigt frågan längre. Allt är alltid ordnat. Saker befinner sig i förhållande till varandra, före eller efter eller bredvid eller inuti varandra, i en ordning, vid varje tidpunkt. Att kalla vissa ordningar för oordningar är att anta att det finns en ordning som är mer rätt än de andra. Vi tycks tro att den rätta ordningen går att uppnå och vi befinner oss därför ständigt i en omordningsprocess där vi söker begripliga, vackra, användbara ordningar. Och vi hittar dem också. Tusen miljoner optimala ordningar som alla motsäger varandra.

50 Blom, Ida & Göransson, Anita (red.) (2000). *Sekelskiftet och kön: strukturella och kulturella övergångar år 1800, 1900 och 2000*. Stockholm: Prisma

51 Harley, John Brian (2001). *The new nature of maps: essays in the history of cartography*. Baltimore: Johns Hopkins University Press

52 Lerner, Frederick Andrew (2009). *The story of libraries: from the invention of writing to the computer age*. 2. ed. London: Continuum. Kap.10



# RÅMATERIALET

## EN SELEKTIV AVSKRIFT AV ANTECKNINGSBÖCKERNA

21/8-13 Ett klot är en slags representation av evigheten.

23/8-13 Jag ser bara det jag vet namnet på. Jag kan inte beskriva naturen utan att inordna den i system. Den mänskliga blicken.

2/9-13 Skolstart i dag. För mycket folk. Kan inte hantera alla sociala fronter. Åter för fort. Svårt att fokusera.

5/9-13 Föreläsning med Sid. German romanticism. Concerned with the flaws of the logic of the mind. Utveckla strategier för att uppfatta verkligheten korrekt. Mäta, väga, vetenskap. Evidence to separate humans from animals. Our shared sense of reality is a social construction. The artwork as a document or representation. A document that tells a story of the process of making it. As opposed to their ontological position. The crisis of representation. Opposing systems of knowledge.

6/9-13 I Arbetaren om situationisterna, språket, Alice Becker-Ho. "Hon beskriver slangen som ett språk lägre klasser talar när de inte vill bli förstådda av överheten. En sorts självförsvär eller kod för dem som lever på undersidan av samhället./.../Språk som i praktiken är klassmedvetna genom att de både erkänner och opponerar sig emot sin egen underordning. Det är inte samma sak som när den bildade medelklassen eller fraseradikala akademiker uttrycker sig krångligt. Detta står enligt Becker-Ho inte i opposition till den rådande ordningen utan är tvärtom ett sätt att bevara arbetsdelningen och skydda sina privilegier genom att medvetet göra sig otillgängliga."

7/9 - 13 Pratade med Linnea. Posthumanism!

8/9 - 13 Prat med Ryggan. Fack och kategorier. Filosofiska rummet. Illusionen om det fria valet. Hjärnan efterkonstruerar och rättar till. Beslutsblindhet.

Grejen med konst (och framförallt konstutbildning) är ju att man får göra precis det man själv vill och som känns viktigt (så länge man levererar de formella textmassorna för att hålla byråkratin nöjd). Konst är ju filosofi. Om man med filosofi menar olika sätt att tänka kring... allt. Världen, tingen, tiden, varelsena... Skillnaden är väl att i vanliga filosofistudier är man läst i språket. Man talar och skriver och är därmed fast inom språkets begränsningar. På många områden hittar de på nya ord för att komma runt det där. Ibland talar de ju om saker som inte har talats om innan, som därför inte har någon benämning. Men konsten fungerar utomspråkligt (även om vi naturligtvis har ett gemensamt sätt att läsa bilder och former och ljud och annat, grundat i gemensamma erfarenheter) och har därför en väldig frihet. Fast det är förstas en begränsning också. Alla tolkar på sitt sätt, och det går inte direkt att framföra en filosofisk tes eller så... Det går eventuellt att lägga fram ett problem, men inte lösningen... Ja, jag vet inte. Det handlar kanske om mellanrummen... Och jag menar inte att sitta här och docera... Men för att svara på frågan: ja, det ligger djupt om hjärtat. Hjärtat är fullt av det. :)

9/9-13 Tänkte på vikten av koordinater. Rutnät. Longitud, latitud. Parallella linjer som möts. Också att vår tidsuppfattning formas av formatet på vår tidsgestaltning.

19/9-13 På Gotland. Världens mått. Måttsystem är en uppsättning gemensamma antaganden. "Våra mätmetoder definierar vilka vi är och vad vi sätter värde på." I Frankrike fanns 250 000 olika enheter för vikt-, längd- och rymdmått. USA anslöt sig aldrig till metersystemet. Fick pinsamma följder när rymdfarkosten Mars Climate Orbiter gick förlorad 1999 för att man missuppfattat varandra med olika måttsystem.

22/9-13 På väg till Borås från Gotland. Broderade på färjan. Man kommer inte undan naturklichéerna om man inte är väldigt vaksam. Naturskildring är en konstruktion.

24/9-13 Världens mått. Antropometrisk. Måtten var kopplade till arbetsinsats och produktivitet. På det viset kunde inte en arbetsledare kräva mer arbete än rimligt... (?) s.156. "...anciene regime-måtten var ett uttryck för kollektivets uppfattning om den rätta sociala jämvikten." Condorcet - skissade på ett klassifikationssystem som skulle ordna all kunskap. Och ett universellt teckenspråk som kunde tillämpas på allt. Ersättningsreligion. "Det högsta väsendet".

30/9-13 Seminarium.

- The meter expedition. A story about the actual measuring, but also about how we see the world by the way we measure it, the way we talk about it. How measures can reproduce power. How the thinking of the time made this project possible.  
- Interested in how we organize knowledge and how the self-narrative creates us and the world we think we live in.  
- Since we know the world through the way knowledge is presented it is very difficult to see just by looking. It is necessary to compare with historical times and to imagine future. Revolution.

1/10-13 Det är så mycket jag tänker på! Så mycket som inte kan formuleras. I alla fall inte av mig. Jag vill att alla ska ha läst samma böcker som jag, sett samma saker, så slipper jag förklara. The Borg!

The new nature of maps. "Locating human actions in space remains the greatest intellectual achievement of the map as a form of knowledge." "...maps are text..." Cartography an art of persuasion. Reading maps in their context. 1. context of the cartographer, 2. context of other maps, 3. context of society. Maps are never neutral. Kartor ofta kopplade till försvaret. "...woodland density categories ... in relation to the ease with which infantry can move through the countryside." "Maps do not simply reproduce a topographical reality; they also interpret it." "Representation is never neutral, and science is still a humanly constructed reality." Colonialism, references to empire and possession, bounding of territory. Blank spaces instead of Indian geography. Map- an act of control over the image of the world. Stereotypes of our world.

4/10-13 Maps, knowledge and power. "Both in the selectivity of their content and in their signs and styles of representation maps are a way of conceiving, articulating and structuring the human world which is biased towards, promoted by, and exerts influence upon particular sets of social relations." "Simply naming" is also political. "acts of surveillance". Maps and empire. "Maps were used to legitimize the reality of conquest and empire". Kartan var ett lämpligt format för att diktatoriskt bestämma utan att behöva ta hänsyn till de sociala konsekvenserna i verkligheten. Militärt. Kartan skapade ett avstånd som gjorde dödandet mycket enklare. "...the silent lines of the paper landscape foster the notion of socially empty space." Clock brought "time discipline", maps brought "space discipline".

7/10-13 Deliberate distortions of map content. Cartographic censorship. Military reasons (moved russian cities), embarrassment for the state (nuclear dumps). Unconscious distortions of map content. "...the values of the map-producing society." Projection (ex. världskartor med "the navel of the world" i mitten) Mercator - europeiskt perspektiv. Contributed to a european sense of superiority. "Self fulfilling prophecies about the geography of power" Representational hierarcies. Symbolerna större eller mindre än det de symboliserar. Städer, byar herresäten, slott. Ordningen på teckenförklaringen. Specificitet. Olika sorters kyrkor. Social hierarchies confirmed in cartographic signs.

The cartographic symbolism of power. Maps in painting. Globe in the hand of the king proclaiming the divine right of political control. Porträtt av människostereotyper och landskap av ideal natur. "To own the map was to own the land." Racial stereotypes and prejudices in colonies. A language of power. Reifying power, reinforcing status quo.

8/10 - 13 I förväg valt vilken information som ska vara med. Vad som är viktigt. Tre eller fyra olika aspekter och sen ut i verkligheten och kartlägg. Mina tankar är så otroligt låsta vid det vedertagna sättet att göra kartor. Det är svårt att tänka sig nåt annat.

11/10 - 13 Våra val är inte fria. Vägra veta vart du är på väg. Karta som går ihop både väst-östligt och nord-sydligt. Karta som visar värme, lukt...

14/10 - 13 Klotet som evigheten. Tappade sjalen i skogen.

15/10 - 13 Mensvärk och tillhörande bedrövelse. Jag hatar när min kropp håller på med grejer utanför min kontroll!

16/10 - 13 Kommer inte riktigt ihåg nu, men det handlade om att vad jag väljer att ta med är det jag har namn för. Det blir synnerligen påvert. Det man inte vet ser man inte. Vi är alltså blinda. Och också hur låst man är i språket. Fågelläten, hur beskriver man dem?

18/10 - 13 Broderiseminarium. Föreläsningar ?? Holst. Hela ytan. Bhaktiarimatta, trädgårdsmatta. Grayson Perry, Adolf Wölfl, Bengta Oredsdotter. Suzy Strindberg. Sy i kilram. Albertus Pictor, pärlstickare. Frihet i tid. All tid är min. Jacka från norra Thailand, mönster: karta över den dödes ågor. Tiden är satt ur spel. Tilleke Schwartz. Teoretisk knyppling. Syföreningens ordförande. Sheila Paine - embroidered textiles. Kung Fredrik av Danmark.

21/10 -13 Sekelskiften och kön - Den broderande konstnären. Konstakademiens samlingar innehåller fyra broderier. Beteckningarna inordnar tavlorna i grafik respektive måleri. Sent 1700-tal. "Kort sagt, de betraktades som konst." Genrens underordning har sedan dess understrukits. Elaine Reichek. Ghada Amer.

22/10-13 Agorafobi. Demokratin kännetecknas av osäkerhet. När makten utgår från gud finns inget utrymme för tvivel. Ett begrepps ursprung avslöjar inte dess väsentliga oföränderliga innebörd. Innebörden är alltid villkorlig, formad genom kamp. Som om samhället kunde vara ett enhetligt objekt, och ett opartiskt subjekt kunde betrakta det utifrån. Idealet om social sammanhållning är bedrägligt och förtryckande.

25/10 - 13 J.B Harley. Silences and secrecy. "...reciprocal relationships between the rise of the nation-state and the expansion of cartography." Silences should be regarded as positive statements and not merely passive gaps. Dödsstraff för att sprida kartor. "Objects outside the surveyors classification of "reality" are excluded." Det som inte har ett kartecken syns inte. Endast det homogena syns. Toponymic silence. Place-names manipulated to make minoritypopulations invisible. The underclass did not exist and had no geography. The most power, the most prominent signs. Making the landscape look empty. "There is no such thing as an empty space on a map."

Meningsskapande förmåga. Man är fri att skapa vilken mening man vill. 1687 principia Newton. Mekanistisk världsbild. "den ursprungliga visheten".

26/10 -13 Panikartad känsla av meningslöshet just nu. Vet inte riktigt varför. Förstås. Såna känslor är aldrig rationella. Det är så det funkar.

Deconstructing the map. Foucault, Derrida. "...maps, like art..." "...a particular human way of looking at the world." Hur ser kartor ut i olika kulturer? Maps are slippery customers. "...prison-houses which lock the understanding away from the world." Roads are what it's all about. "The steps of making a map - selection, omission, simplification, classification, the creation of hierarchies, and symbolization - are all inherently rhetorical." Cartographers manufacture power, they create a spatial panopticon.

3/11 - 13 Klotskelett löser problemet med montering/ presentation. Mindre klot och annat inuti.

5/11 - 13 Det långsamma. Med hjälp av tiden skapas ett rum eller en koncentration. Något ytterligare blir till i tiden + texten + läsaren. Tiden + broderiet + brodösen.

Min största rädsla är förstoppning för jag tror det sprider gift i kroppen. Och om inte tarmarna fungerar så fungerar inte heller hjärnan. Själens bor i magen men flyger ut och in genom näsan. Det är av yttersta vikt att hjärnan fungerar.

Jag har idéer om klot. Och teckenförklaringar. Vad är det jag vill kartlägga då? Hela världen förstås. De viktiga principerna och de osynliga detaljerna. Och de synliga. Jag ska kodifiera, kryptera, men ändå vara tydlig. Ge ledtrådar, hopp om mening. Men inte börja med det stora än! Det finns många små universa.

7/11 - 13 Borås. Råkade på en föreläsning med Gunnel Wählstrand. Hon sade bra saker om tiden. Om en målning gått för fort var det som att hon inte hunnit lära sig nåt. Textens materialitet - högläsning. Textens olika aggregationsformer.

9/11 – 13 Och jag är rädd för att mina händer ska stelna. Till exempel att blodcirkulationen blir så dålig att fingrarna fryser och domnar. Jag eldar och känner att peppen är på väg lite försiktigt. Lite som värmen i lägenheten.

10/11 – 13 Referenspunkter. Det som människor har gemensamt och kan prata om. Om information formar... så är en världsbild samman av personens intagna information.

12/11 – 13 Foucault – Order of things. Borges, Chinese Encyclopedia. Osten och maskarna. The situationist city. "people have to take what they can from where they can in constructing their interpretation of the world." Impractical flats. Kom ihåg Saphir-Whorf. Language and perception. Art autre. Kom ihåg det absurda, sinnessjuka, irrationella. Det som avviker från ordningen. Psychogeography, diversion, drift, situations, unitary urbanism. Förordet till the order of things har helt försvunnit ur mitt minne sen jag läste det tidigare i dag. Första kapitlet var en onödigt ordrik utläggning om representation genom analys av Las Meninas. Foucault är en koketterande gubbbävel. Project Borders.

13/11 – 13 Foucault igen. The prose of the world. Convenientia, aemulatio, analogy, sympathy. Världen ett spel mellan similitudernas krafter och de fyra elementen. Ett sjudande system. "A knowledge of similitudes is founded upon the unearthing and decipherment of these signatures." "...the murmur of words." "To search for a meaning is to bring to light a resemblance." "A dark space appears which must be made progressively clearer. That space is where "nature" resides, and it is what one must attempt to know." The limits of the world. "...infinite accumulation of confirmations." Learning was a combination of rational, magical, cultural. De återupptäckta antika texterna var också tecken (precis som de i naturen) som skulle tydas. De trodde på en bortglömd total visdom som grekerna hade haft, eller? Orden kopplade direkt till det de representerar. The writing of things. Språket i 1500-talsögon är mystiskt och svårtytt. Det är en gudagiven del av världen precis som växter och djur. Det lyder under lagarna om analogi, sympati, emulatio o.s.v. Orden är tecken precis som valnöten. Grammatiken... Fragmented mass. Ramus två delar av grammatik. Etymologi – the intrinsic properties of words, syllables... Syntax – kombinationen av orden. "Words group syllables together, and syllables letters, because there are virtues placed in individual letters that draw them towards each other or keep them apart, exactly as the marks found in nature also repel or attract one another." Babel! Totaliteten i språket motsvarar totaliteten i världen. Alfabetisk ordning av annat än ord infördes inte förrän andra halvan av 1600-talet. "...to reconstitute the very order of the universe by the way in which words are linked together and arranged in space." En encyklopedi ordnad i rummet. "...the arrangement of written texts according to the forms of adjacency, kinship, analogy, and subordination prescribed by the world itself." Man trodde att de ursprungliga orden, de som hade den direkta kopplingen till tingen, från början var skrivna. Det talade är den kvinnliga formen av språk, passivt intellekt. Det skrivna är manlig form, aktivt intellekt. Två former: - Ingen skillnad på det sedda och det lästa. Allt är skrivet. Naturen, universum är text. - Evigt kommenterande. Ingen definitiv utsaga är möjlig. Inget slut. Tala om det talade. Under allt prat the original Text, ursprungssanningen som möjligen kan nås i slutet av kommentarerna. The being of language. Three levels of language: Commentary – the signs, marks, visible to all – the original Text/truth. Rennässansen. Sen förlorade språket sin roll som "levande kött" och kom att bli ett system av representationer. (Osip!) Detta förde med sig nya problem. Hur kan ett tecken vara kopplat till det det representerar? Representation (classics), signification (us). Den moderna litteraturen återinför "the being of language." (?) Dock med skillnaden att vi inte längre har en primary, original Text som kommentarerna strävar efter. "...no point of departure, no end and no promise."

14/11 – 13 Sven Olov Wallenstein. Antinomy – Kant, both are equally true. The idea of public space, the promise from the greeks. Die leserswelt – the world of readers. An intellectual world out there. Self-imposed omyndighet. Gud. Capacity for judgement- also estetic judgement. We are looking for rules. This is the example, where is the rule? Franska revolutionen. Talak – "we, the french people." What is going on in a discussion is dependent on felaktigheter, tics. There is no communication without distortion. The ideal is not going to work. You dont enter into public space, you create it in collision with others. Individual/dividual.

Kobra om kartor. Första kartorna äldre än skriftspråk. Believability. Radikal kartering. En lycklig dag skriver man inte dagbok.

15/11 – 13 I dag fullständigt paralyserad av tiden.

18/11 – 13 Foucault blev för svår, så jag satte en deadline på min karta och tog tag i det.

19/11 – 13 Radio. Människan och maskinen, logik och mystik. Abstrakt tänkande kräver skriftspråk. Verklighetsbilden ändras med skriften.

20/11 – 13 Foucault igen. Don quixote. He himself is a graphic sign. (Jag ska ge olika människor egna tecken men inte berättas det.) Språket har nu förlorat sitt sammanhängande med tingen men äger ändå en kraft, en egen kraft. Den sinnessjuka. Ser bara tecken och samband. Tar saker för vad de inte är. "...inverts all values and all proportions." Poeten ser också de gömda likheterna men på ett allegoriskt sätt. Poeten ser likheter, galningen ser sammaheter. Order. Establishing discontinuities. Var drar man linjer i historien, och med vilken rätt, för att förenkla förklaringen? What does it mean no longer being able to think a certain thought? Introduce a new thought. Början av 1600-talet – the age of resemblance is drawing to a close. Bacon. Vi ser det vi vill, det vi lärt oss, det som stämmer överens. Descartes. Förkastar resemblance, men bevarar jämförelsen. Det är genom jämförelse vi kan klassificera. Det finns endast två sorters jämförelser: Mått och ordning. Mått: analyzed according to a common unit. Identity and difference. Ordning: Omöjligt en och en. Man kan inte veta ordningen av en sak. Order is comparison. Mått kan ordnas. Mått kan till slut utläsas av dess plats i ordningen. (centimetrar på måttband?) Men samma saker hamnar på olika ställen beroende på hur vi ordnar. Resemblance byttes till identity and difference. Comparison and measurement. The episteme rearranged. Some modifications affecting knowledge itself: - analysis instead of hierarchy of analogies. Every resemblance must be proved by measurement

and order.  
- certainty.  
- complete enumeration.  
- the mind will no longer be drawing things together. Now look for identities, differences.  
- History and science will become separated from each other.

Endast empiriska fakta gäller och det skrivna ordet tappar all koppling till sanningen.

22/11 – 13 Bättre i dag. Har broderat och lyssnat på radio mest hela dagen.

25/11 – 13 Nu är karta nästan helt ifylld. Det som fattas mest är kanten. I marginalen: det som fortsätter utanför karta. Det område det gäller. Det som är gemensamt för hela. Vid vilken punkt slutar utandningsluften vara utandning och blir till luft? Nänting med vatten. Det mesta består till största delen av vatten. Werner Aspenström. Marguerite Duras från Haapojas utställning. Ånga, utandning, inandning, is, vatten, porlande, droppande, fallande, sjunkande, stigande, cirkulerande, kristalliskt.

26/11 – 13 Jag fattade några beslut och blev klar i dag. Även montering. Har hängt på möbel och känt mig ivägen.

27/11 – 13 Materialiseringen av text, språk, side-by-side-ness. Att objekt befinner sig i ett rum och relaterar till det som också finns där. Istället för det digitala icke-materiella. Textmaterialism?

En tanke om utbytbara teckenförklaringar. Alltså karttecken, en uppsättning, som man ger olika betydelser efter behag.

28/11 – 13 How can you make it more difficult?  
Need to stay/need to go.  
An idea has to be so simple so you can make a symbol out of it.

29/11 – 13 Store stories. (Six) What to do with the stories.  
Aboriginal maps.

Hur kan jag sluta vara vettig och pragmatisk? Varför anpassar jag mig? Kompromissar? Sitter kvar?

30/11 – 13 Nu har jag en samling med tecken, karttecken, symboler. Karta över ett samtal, händelse, scen. Betydelser som "dålig stämning", "hög hemmahörandegrad", missförstått skämt", "ignorerad åsikt", "god ton".

Mark Lombardi – K-special.  
"death defying acts of art and conspiracy."  
Narrative structures.  
Once one has organized it in a particular way it changes the material.  
Pieces of information dont make sense in and of themselves. They only make sense in an overarching structure.  
Guilty by association (similitudes!)  
Not give closure, suggest relations but not the nature of the relations.  
Information design.  
He is showing us how his mind works.  
Make sense of his world/his own thinking.

3/12 – 13 Jag dök på Simon Evans idag igen. Det är ju liksom precis. Tusan. Det är ju det myllrande, textfragmenten, kartläggningen... Precis som Öyvind Fahlström och så hade han tydligen haft en utställning med honom. Helt lost är jag ju inte. Jag vet att broderiet är viktigt. Jag vet också att 16/2 är för fjöckt.

4/12 – 13 Åse Ljones. Eastenders, karta. Tryck? Allt broderat.  
Nästa: Kombinera text och tecken. Saker som hamnar bredvid varandra. Plus motarbeta den intuitiva kopplingen mellan tecken och betydelse.  
Ta ett existerande vägnät. Öar, stadsbild.

5/12 – 13 Critical heritage seminar HDK  
Alternative forms of knowledge production. Tacit knowledge. Universal grammar. Politics of research. Building research environment. Things with history. Circulation. What happens inbetween. Access rather than owning. Collaborative consumption. Missile base in Cuba – world heritage.  
Notice board. Platsspecifik information. Pre-internet/post-internet.  
Normorna. Materialets inneboende vilja.  
Khipu/Quipu – schiffer. System av information – färg, knutar.  
The problem/question? It doesnt start there. Where does it start?  
Messages along a path.  
Package the knowledge/research. Culture of peers. What is quality?

9/12 – 13 Jag tänkte på nåt på promenaden. Nåt med att inte underskatta berättelser. Kom också ihåg vad Gunnell Wählstrand sade om tiden!  
Viktigt med evokativ text. Simon Evans.

10/12 – 13 Tuskaft. Stadiga tygremor som flätas samman. Gjorde en skiss. Sedan inget. Fast ju. Tog textbitar från agarofobitexten och satte på gator. Det blev liksom offentligt rum i offentligt rum. Analogi.  
Tankekarta. Saker är inte på någon särskild plats. De är bara i förhållande till varandra. Om ett tecken betyder en viss bok eller person eller liknande är det ju som att det tecknet innehåller ytterligare en värld att kartlägga.

12/12-13 Alltså, reglerna: Vi har en mängd olika förhållanden, en mängd arter/ämnen, en mängd entiteter som hör till arter och förhåller sig till varandra. Måste nog ha det som är entiteterna först. Ska samla.  
Oscar Guermouche. Denotation/connotation. The texts construction of the subject. Biography, self portrait, body.  
Copy paste, use already existing texts.  
Tehching Hsieh – one year performances  
Om Kawara, Sophie Calle. Bo Melin: Eva, kom hem, allt är förlåtet! Tracey Emin.  
Män med attribut. Out of context, into another context. The body looks like what it has been doing. Dolph Lundgren. Oil on canvas (a male thing. Som vrilen.). The book machinery. Quotes from the library form a narrative.  
Contextualization, ord som lämpar sig för att skydda det olämpliga. Bending arguments.  
Storytelling. Selling art.  
Like farmers.

14/12-13 Igår handledning med Oscar Guermouche och det måste ha varit jävligt bra för jag går fortfarande omkring och tänker på det. Vad som är sanning och efterkonstruktion. Vad som är syftet, the purpose. Och också vad som är konst och vilken sorts konstnär jag är - om någon. "I want another perspective". Vill folk det verkligen? I allmänhet verkar informationsbeteendet vara synnerligen selektivt och undvikande hos de flesta.



Beställde broderigarn i dag. Tänkte ut en grej på promenaden om Pale Rider och prekariatet och annat som jag spelade in som röstmemo men inte vågat lyssna på än.

!!Varia första kapitlet!! Först sid 16 där hon skriver om läsarens ständiga ombildande av mönstret utefter nya intryck. Sen på sid. 18 fortsätter hon med att förklara att konsten på det viset är en motkraft mot den ökande entropin. Att människan ständigt ordnar bruset. Sedan om språket som en energiform.

25/2 - 14 Det har varit en skrivardag i dag. Verksamhetsberättelse, workshopstext + mail, text till Anna B.

26/2 - 14 Broderat hela dagen. Klotet har efter mycken vånda fått nån slags karaktär, riktning. En sjö, vattenledningar, några hus, en mystisk paradgata som går ner i underjorden...

Brodera en lång stig med den omedelbara omgivningen. Så som det är när man går.

Den där fabriken... Den får inte se gemytlig ut.

Beskrivningen av britanniens dröm om amerika som möjligheternas land medan det ännu är ouppmätt. Och hur det går från dröm till verklighet. Mason & Dixon, passar väl in på mina klot. Förväntningarna och rädslan som övergår i mättnad och besvikelse.

2/3 - 14 En månad kvar. Började med en stad på den vita. Har tvivlat på det sen dess, men NO FEAR, det får bli bra. Jag får tro på det och hålla på tills det blir bra.

3/3 - 14 Det är ju ändå som att de äger olika berättelseramar. Den blå handlar om industriell exploatering av naturresurser. För mig, just nu. Den vita blir nog mer territorier, kolonialisering, krigföring. Vi får se.

Bokhylla!

Garnet låg i brevlådan och jag gjorde därför på eftermiddagen ett brunt berg. Jag har inte satt nån text på den blå än. Letade lite i Zolas Gruvstrecken, men hittade inget.

4/3 - 14 Nina Bondeson. Viktoria Fareld - Att vara utom sig inom sig. Chantal Mouffe - agonistics. Tina Carlsson - the sky is blue. Mening.

5/3 - 14 Hon sade bra saker och påminde mig om att inte tänka så förtvlat mycket på mottagaren. Vi pratade också om alltings mätbarhet, vårt ständiga skapande av mening, hegemoni, handlingsutrymme, integritet. Så bra, så bra.

7/3 - 14 Det börjar likna nåt. Läste nu i Varia. Bortom alla horisonter är öar. Om upptäckare/kartläggare. Det är en viktig poäng där. Svårt att sätta fingret på bara.

8/3 - 14 Anteckningarna från läsningen av Calvino i den orangea boken. Kolla upp det sen. Ett föremål kan inte ha två karttecken. Övindcitatet från nån gammal text till Ann-Charlotte. Öyvind såg sig som poet mer än konstnär. Det är krångligt med kategoriseringar, konst/konsthanterverk. Kategorisering = kartläggning. Ett begrepp i verkligheten kan inte representeras av flera olika tecken på samma karta. (Thesauri) Å andra sidan utjämnas skillnader. Som sömnen, den stora utjämningen. Subversivt, motstånd mot samtida ekonomiska imperativ. Broderiets långsamhet.

10/3 - 14 Den japanska typografiboken som exempel på texten som bildelement och att text inte kan vara bild bara.

11/3 - 14 The sky is blue. Mats Rosengren, Doxologi. Världen skapas snarare än upptäcks, stuvnas om snarare än kartläggs. Donna Haraway. Vetenskapen är en övertalningspraktik. Von Wright!

De berättar hur det är, vad som finns och vad det är gjort av. Vad som är sant och vad som inte längre är det. Jag kan inte avgöra vad det är jag hör.

Helena Granström.

"Utan atmosfären hade himlen varit svart. Hade våra idéer om paradiset, om gud, om helvetet, om det svarta, om det blå, om lycka och om frihet varit annorlunda då?"

Den där gamla sanningen om samma himmel. Men det stämmer bara om man är på olika platser. När Tina Carlsson är i Dals Långed och ser himlen är det inte samma himmel som jag såg den dagen. Jag är självisk när det gäller DL.

Hon formar små högar av sand på stranden som motsvarar änderna i vattnet. När änderna flyttat på sig blir sandhögarna meningslösa.

Richard Long, Vandringar.

Det är så du! Är det så att vi uppmuntras att vara konsekventa? Förändring bestraffas? Det farliga i att erkänna sig ha fel. Enbrodé! (skulden och det också).

Rosengren, Doxologi. Jaha, tydligen finns det en klassisk motsättning mellan doxa och episteme. Det vi ser som kunskap är endast giltigt i en mänsklig kontext. Människan är alltings mått: antingen den enskilda människan, solipsism, eller människan i allmänhet, antropocentrism. Logos - människan besitter och är besatt av logos. Genom logos kan människan vara alltings mått.

## TACK TILL:

Mathias Hellgren

Sofia Hellgren

Nina Bondeson

Lotta Lotass

Opponenterna

Alla mastrarna

Alla TKF-arna

Alla andra studenter

Alla professorer och lärare

*Särskilt teorilärarna, i kronologisk ordning:*

*Ann-Charlotte Glasberg*

*Magnus Haglund*

*Siddharta Della Santina*

Alla på biblioteket

Alla på Kafé Schuckert

Alla!